

Archeologienota Idegem Nuchten

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

25-5-2021

Titel: Archeologienota Idegem Nuchten

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Gwendy Wyns

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2021D376

Intern projectnummer: 2021.093

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Geraardsbergen (Idegem), Nuchten

Lambertcoördinaten plangebied: X: 102316,39, Y: 197783,61; X: 102580,81 en Y: 197930,21

Kadastergegevens: Geraardsbergen, afdeling 10 Idegem, sectie B, perceel 415, 416, 418, 421, 471E, 473B (zie figuur 9)

Oppervlakte plangebied: 9493m²

Topografische kaart: zie figuur 7 en 8

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Gwendy Wyns (assistent-archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 25/05/2021

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	13
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	13
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	15
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	17
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	18
2.4. HISTORISCHE SITUERING	21
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	29
2.6. CONTROLEBORINGEN	31
3. SYNTHESE	34
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	34
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	34
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	35
4. SAMENVATTING	37
5. BIBLIOGRAFIE	39
6. BIJLAGES	40

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Idegem Nuchten (deelgemeente van Geraardsbergen, provincie Oost-Vlaanderen), gelegen in woongebied, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op het terrein werden een aantal controleboringen uitgevoerd. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

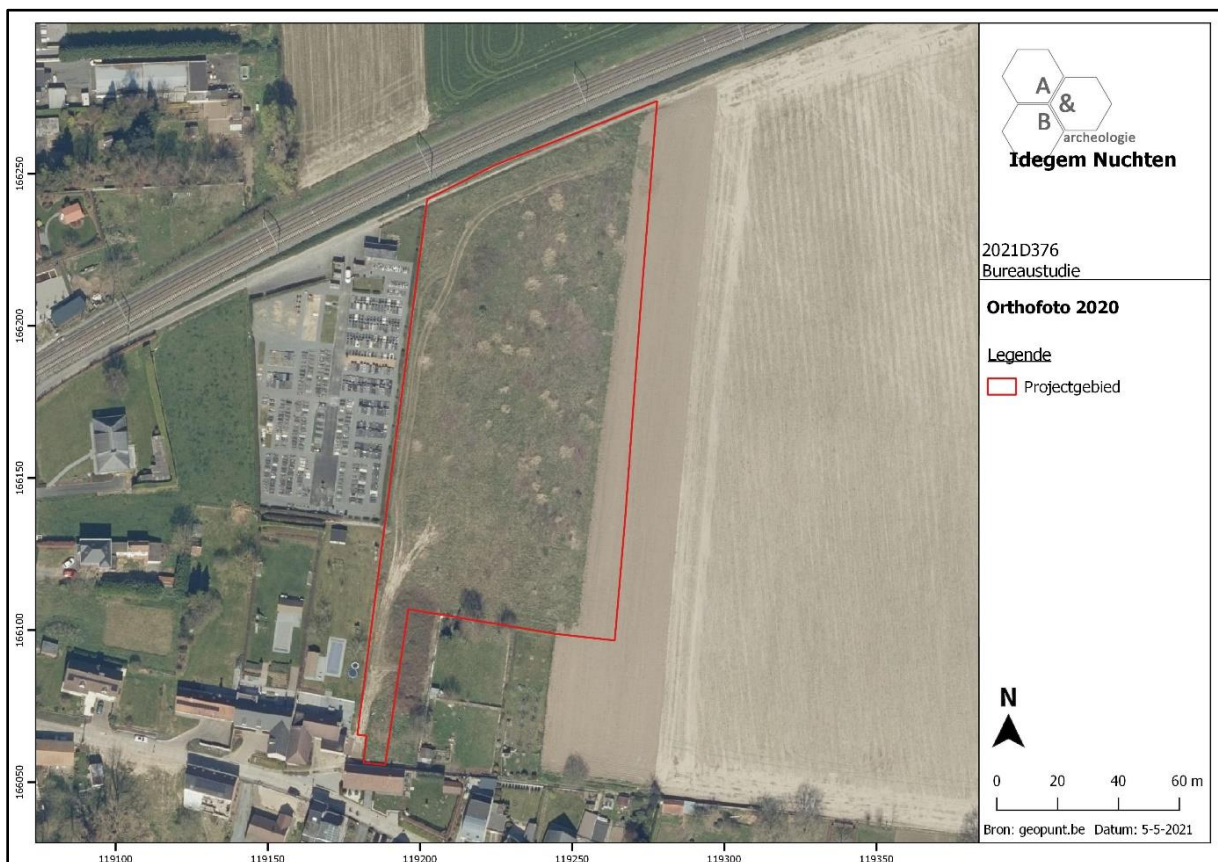
1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein is ca. 9493m² groot en ten noordoosten van de dorpskern van Idegem gelegen, in een landelijke omgeving in het zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen. Idegem is een deelgemeente van Geraardsbergen, en bevindt zich ten noordoosten van de stad. Het plangebied is braakliggend. Net ten westen is de begraafplaats van Idegem gelegen, ten noorden de spoorlijn Geraardsbergen-Ninove. Ten zuiden bevinden zich huizen en tuinen langs de straat Nuchten, ten oosten zijn er landbouwgronden. Het terrein is bereikbaar vanuit het noorden via een onverharde weg langs de spoorweg.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied (rood) op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Beeld vanuit het noordwesten op het plangebied (bron: <https://www.google.com/maps>).

Figuur 3 Beeld vanuit het noorden op het plangebied, foto genomen op 19/05/2021.

2.2. Geplande werken

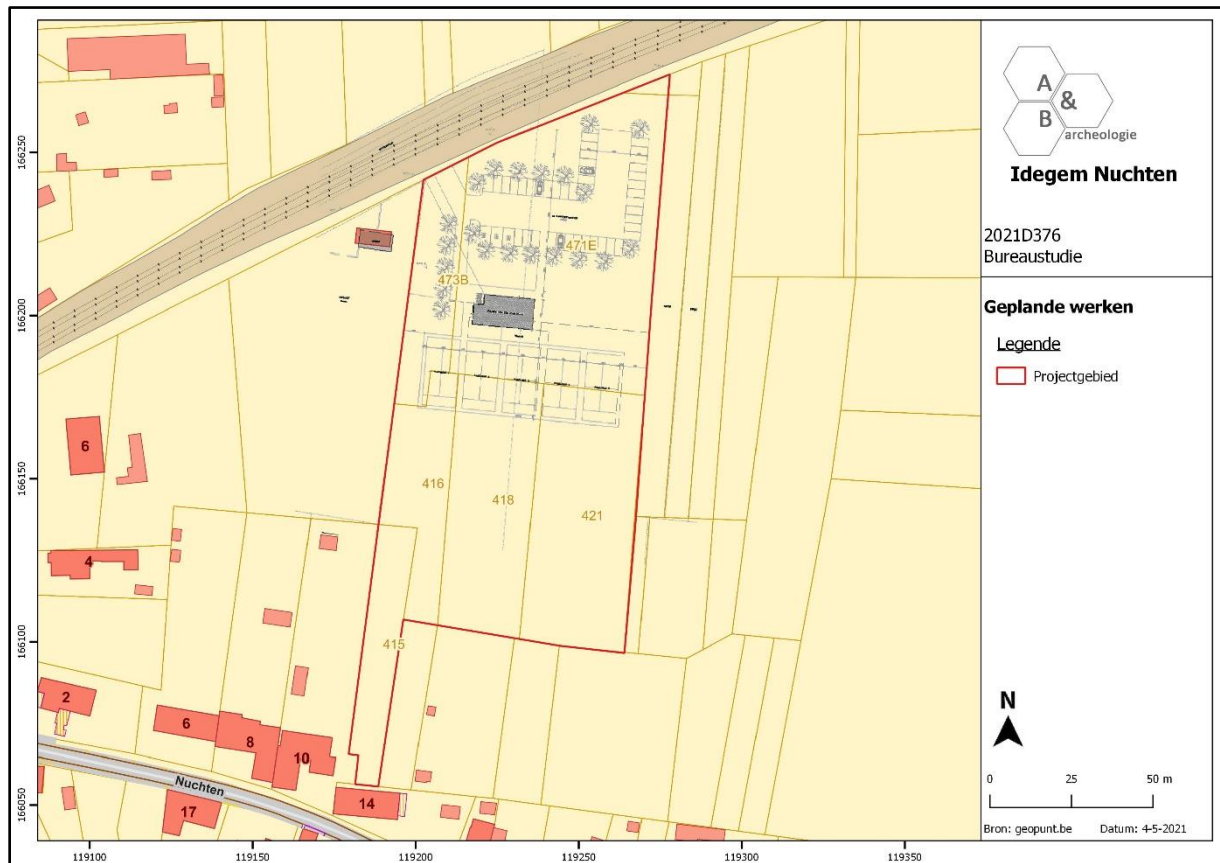
De geplande werken hebben betrekking op het noordelijke deel van het plangebied, en beslaan niet het volledige terrein. Er worden 5 padelpleinen aangelegd, met bijhorend clublokaal en een parking verhard met grind.

Ter hoogte van de parking wordt de teelaarde tot ca. 30cm afgegraven, waarna een onderfundering bestaande uit gemengd steenpuin wordt aangelegd. Vanaf deze onderfundering gebeurt de verdere opbouw. Rond de parking worden verspreid 21 boompjes geplant, de plantgaten worden ca. 30cm diep uitgegraven.

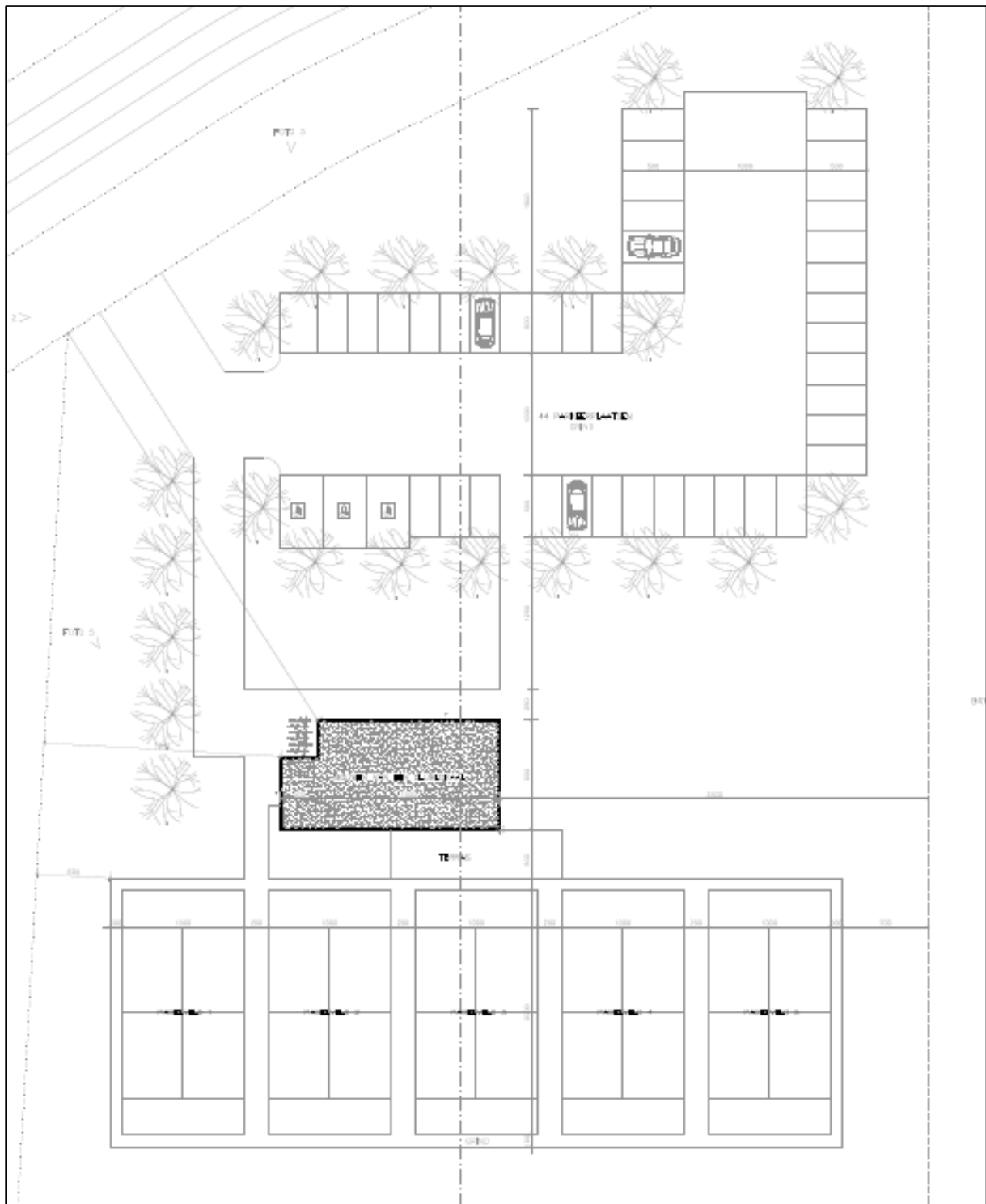
Het clubhuis (ca. 18 bij 9m) bestaat uit diverse containers die aan elkaar gebouwd worden. Er wordt hiervoor geen fundering uitgegraven, wel worden de containers op 40 betonnen balkjes geplaatst, die op het maaiveld worden geplaatst. De bodemingrepen hierbij zijn minimaal. Ten noorden van het clubhuis zijn er plaatselijk enkele diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen (regenwaterput, septische put, infiltratiebakken), gegroepeerd in een zone van ca. 30m², en voor de nutsleidingen er naartoe.

De padelvelden worden op hetzelfde niveau als het clubhuis aangelegd; de aanwezig helling wordt genivelleerd door het licht ophogen van deze zone van de sportvelden. Voorafgaand de ophoging worden de graszoden afgegraven. De typeopbouw van een padelplein bestaat uit 30cm betonpuin, 10cm waterdoorlatende chape en 2cm kunstgras. Rond het terrein wordt een betonbalk van 40 bij 40cm aangelegd. De bodemingrepen voor aanleg van deze pleinen gaan dus maximaal 42cm diep; hiervan zal maximaal 20cm gebeuren in de huidige bodem, de rest bevindt zich in het aan te brengen ophogingspakket.

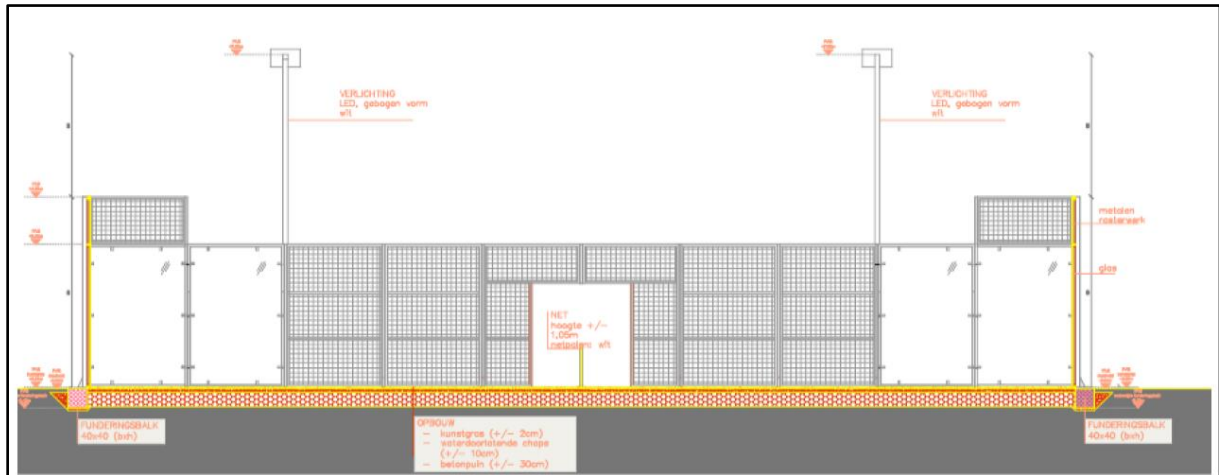
De bodemingrepen zijn dus beperkt tot ca. 30cm diepte ter hoogte van de parking, tot ca. 5cm ter hoogte van het clubhuis en tot ca. 42cm ter hoogte van de padelvelden (waarbij meer dan de helft in het ophogingspakket), en plaatselijke diepere ingrepen op een kleine oppervlakte (30m²) voor aanleg van nutsvoorzieningen (ca. 2m diep) en nutsleidingen (ca. 80cm diep) net ten noorden van het clubhuis.

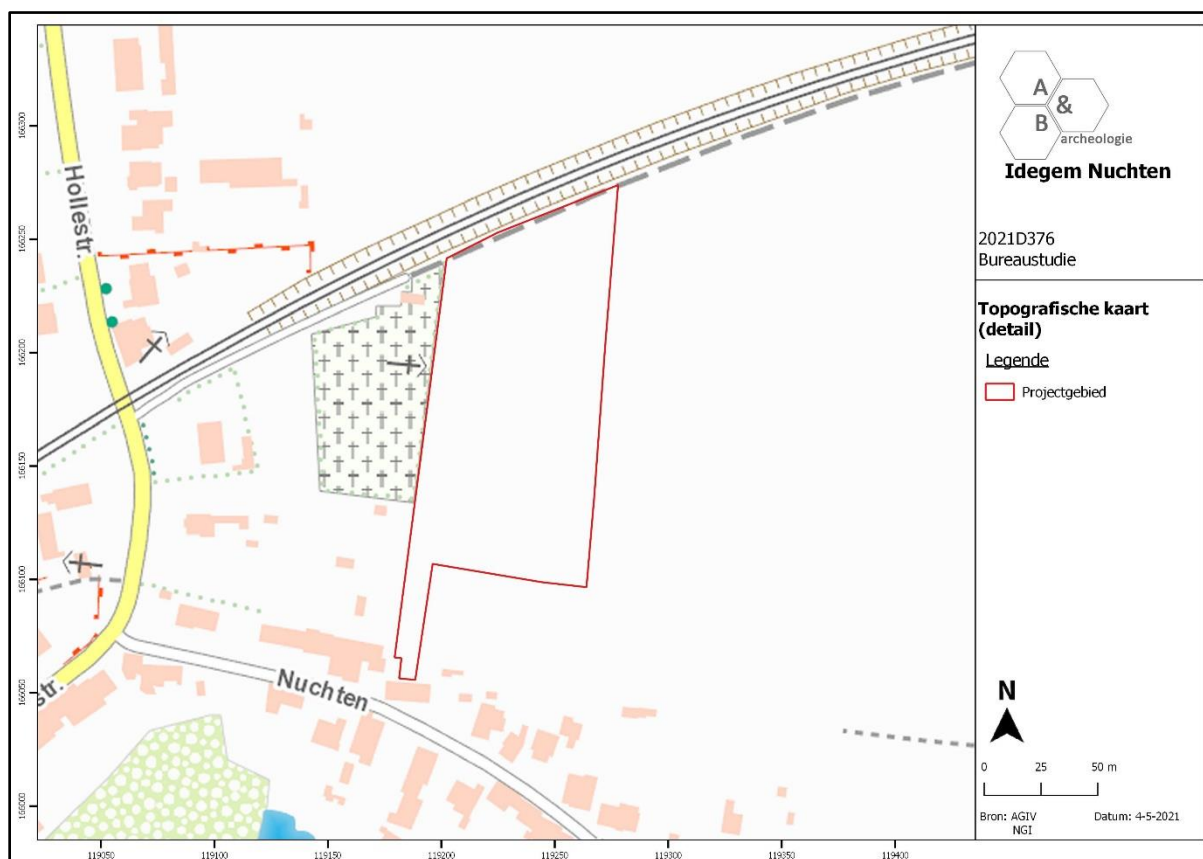
Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

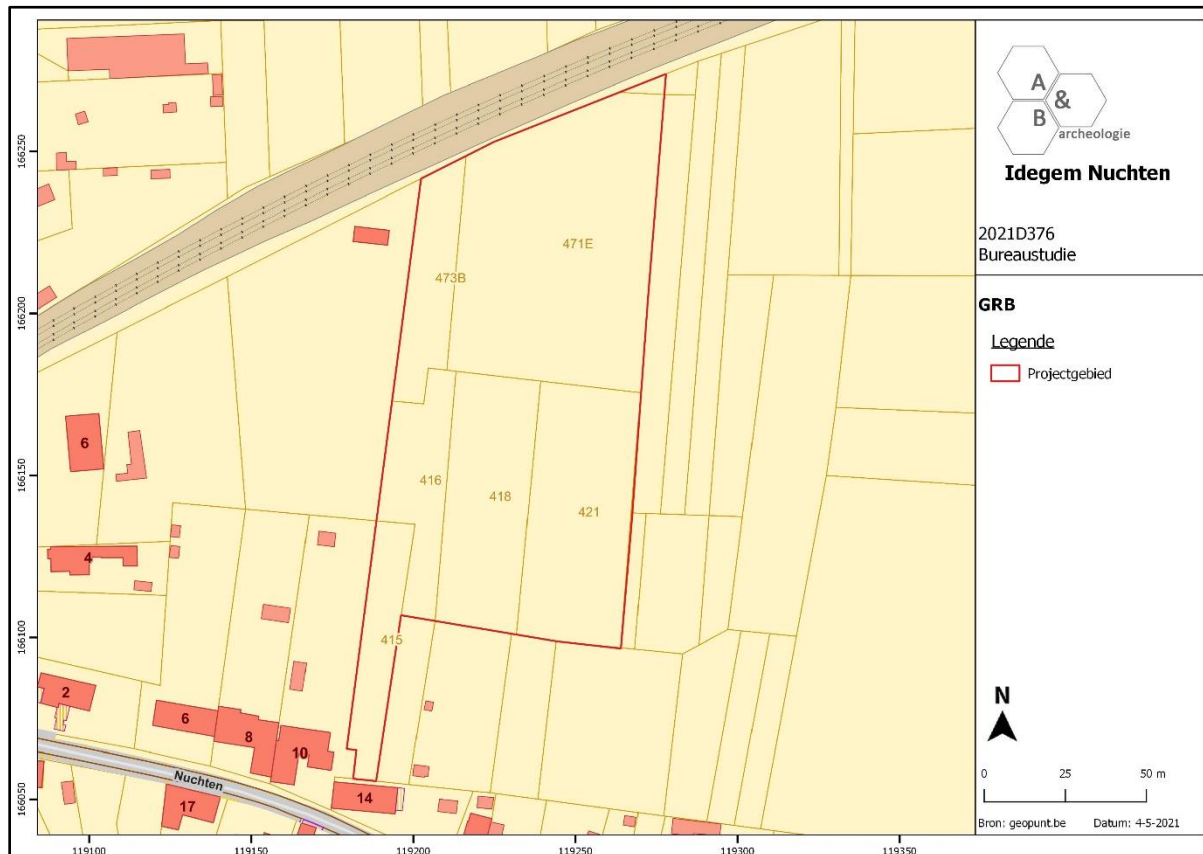
Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

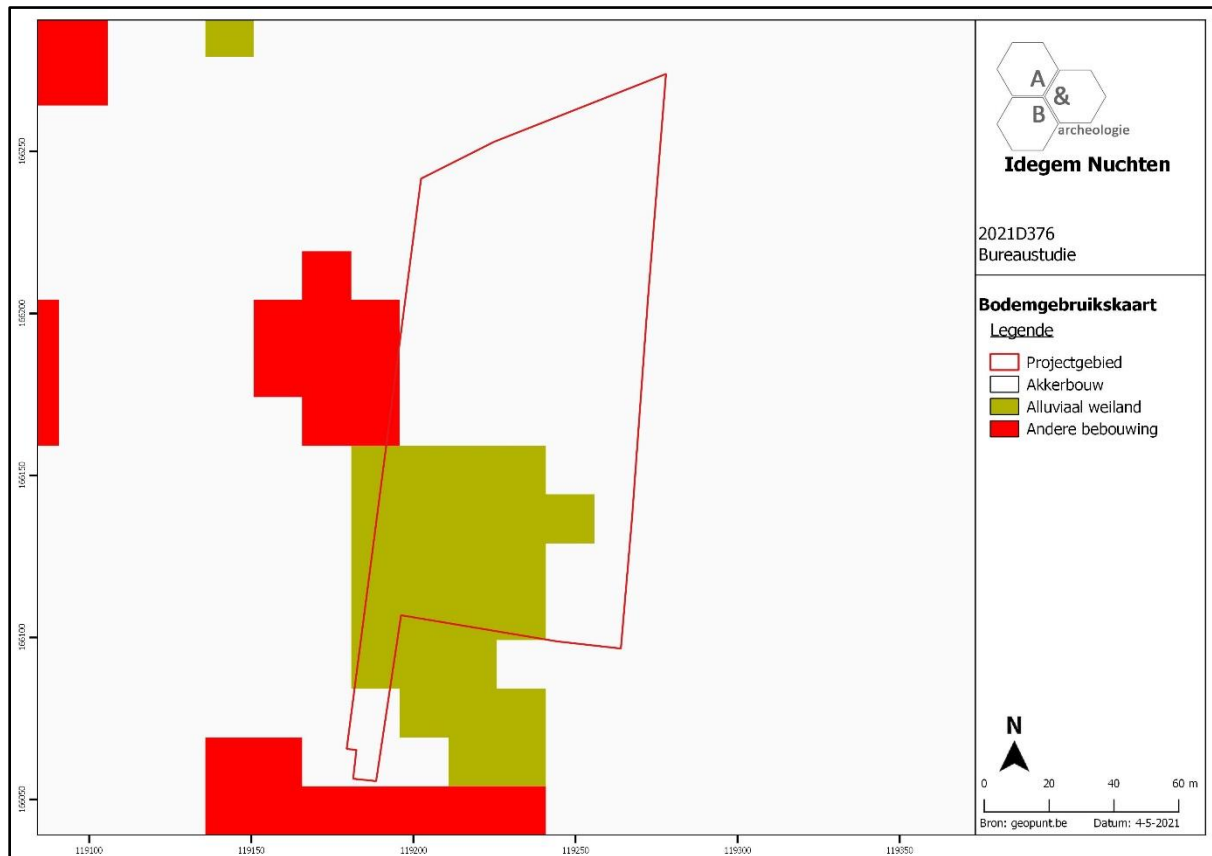
Figuur 6 Typeopbouw padelplein (bron: initiatiefnemer).

Figuur 8 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

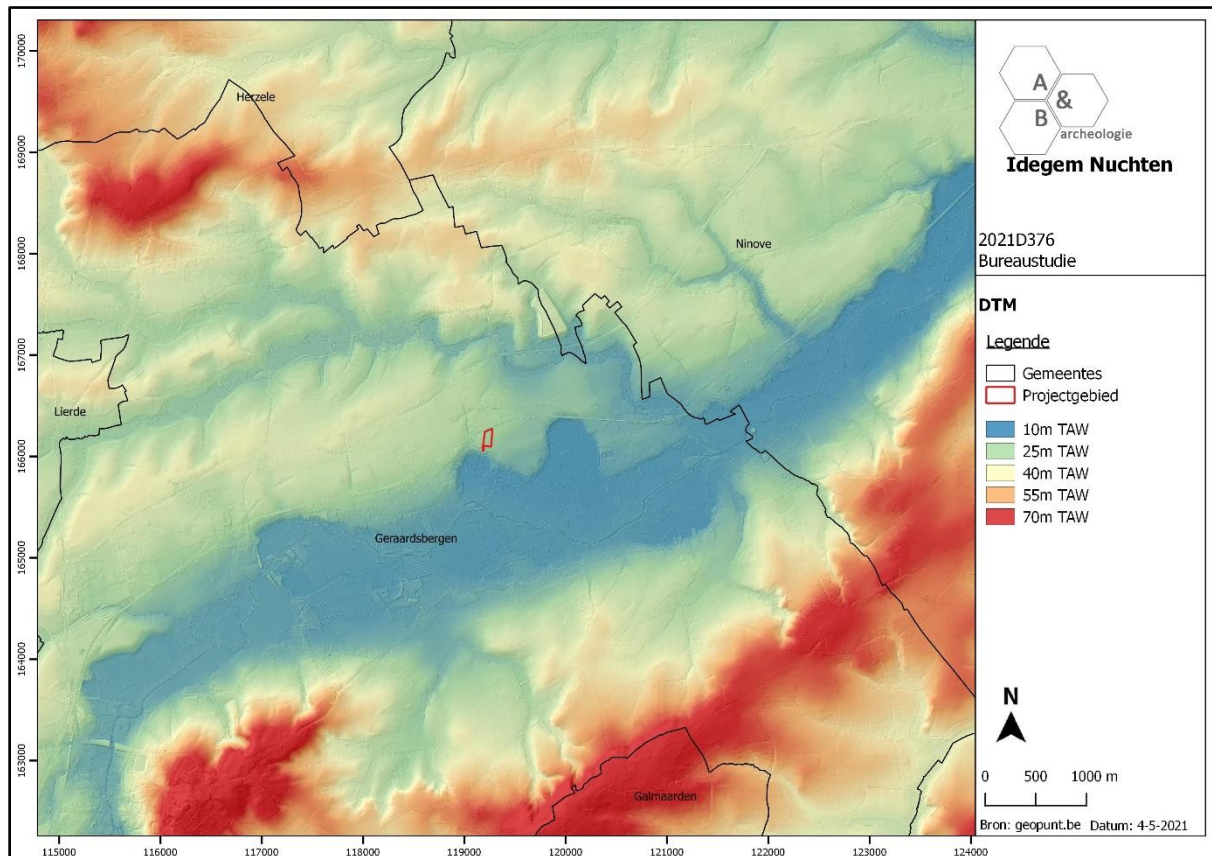
Figuur 9 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

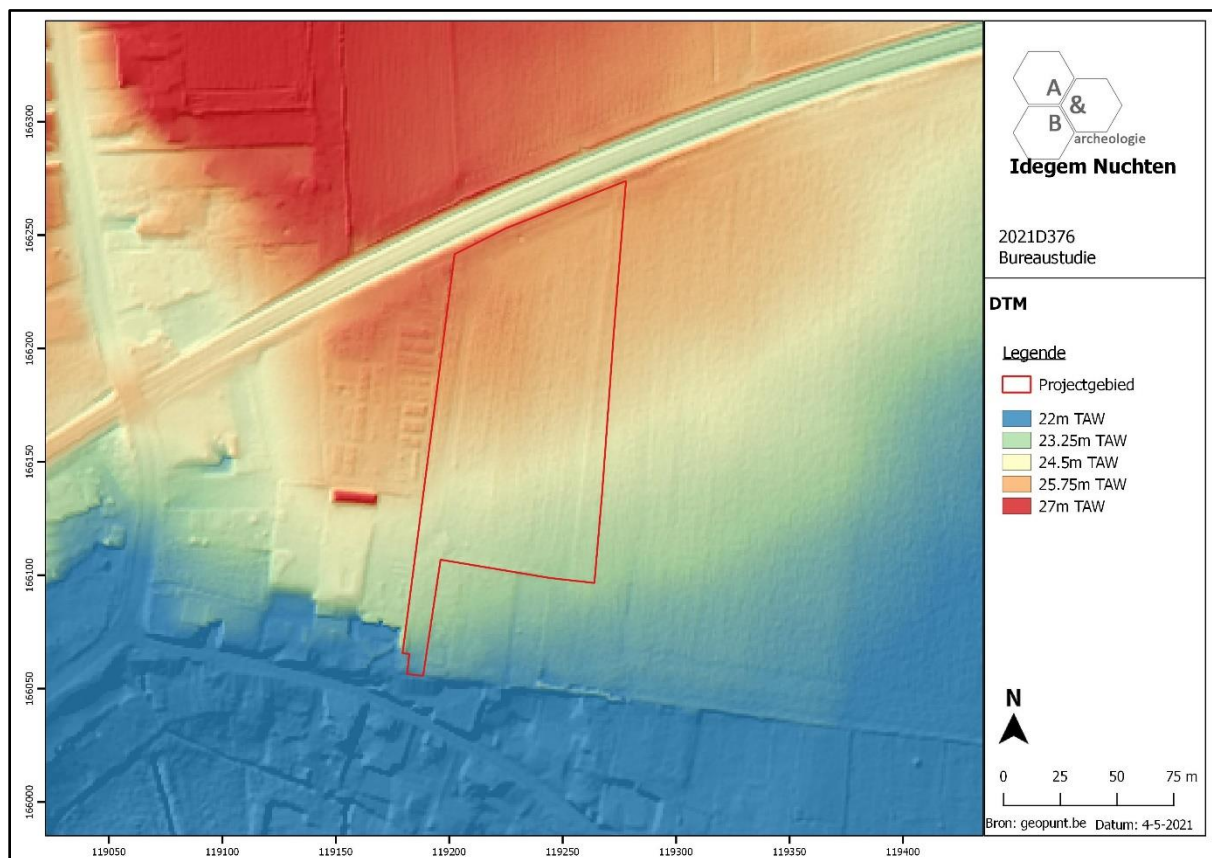
Figuur 10 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

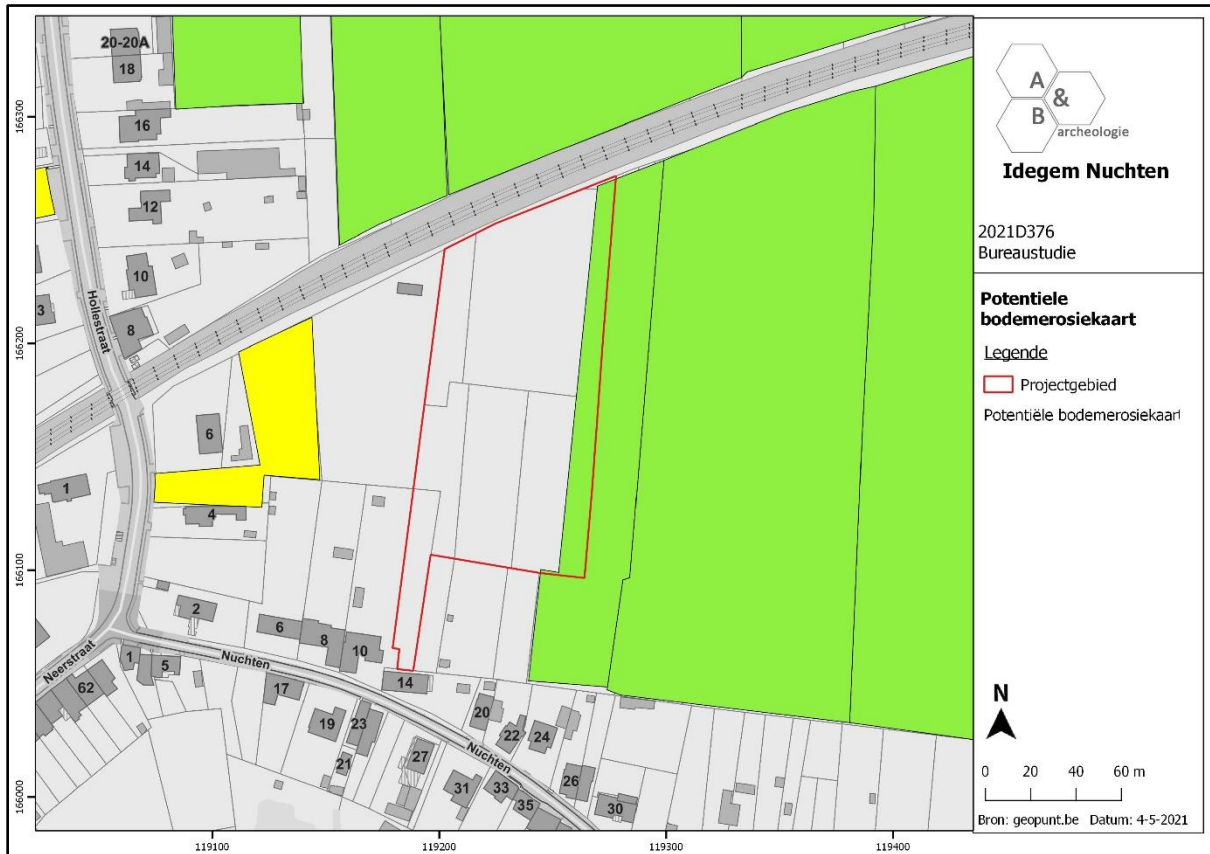
De dorpskern van Idegem ontwikkelde zich net buiten de brede vallei van de Dender, op hogere gronden. De omgeving is heuvelachtig, met meerdere heuvelruggen die ingesneden worden door beekvalleien. Ook het plangebied bevindt zich op hogere gronden, buiten de Dendervallei; de Dender stroomt ca. 650m ten zuiden. Het terrein helt af naar deze vallei; het maaiveld daalt van ca. +26,00m TAW in het noorden naar +25,00m TAW centraal en tot +23,00m TAW in het zuiden. Ondanks deze helling, heeft het terrein een lage erosiegraad

Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

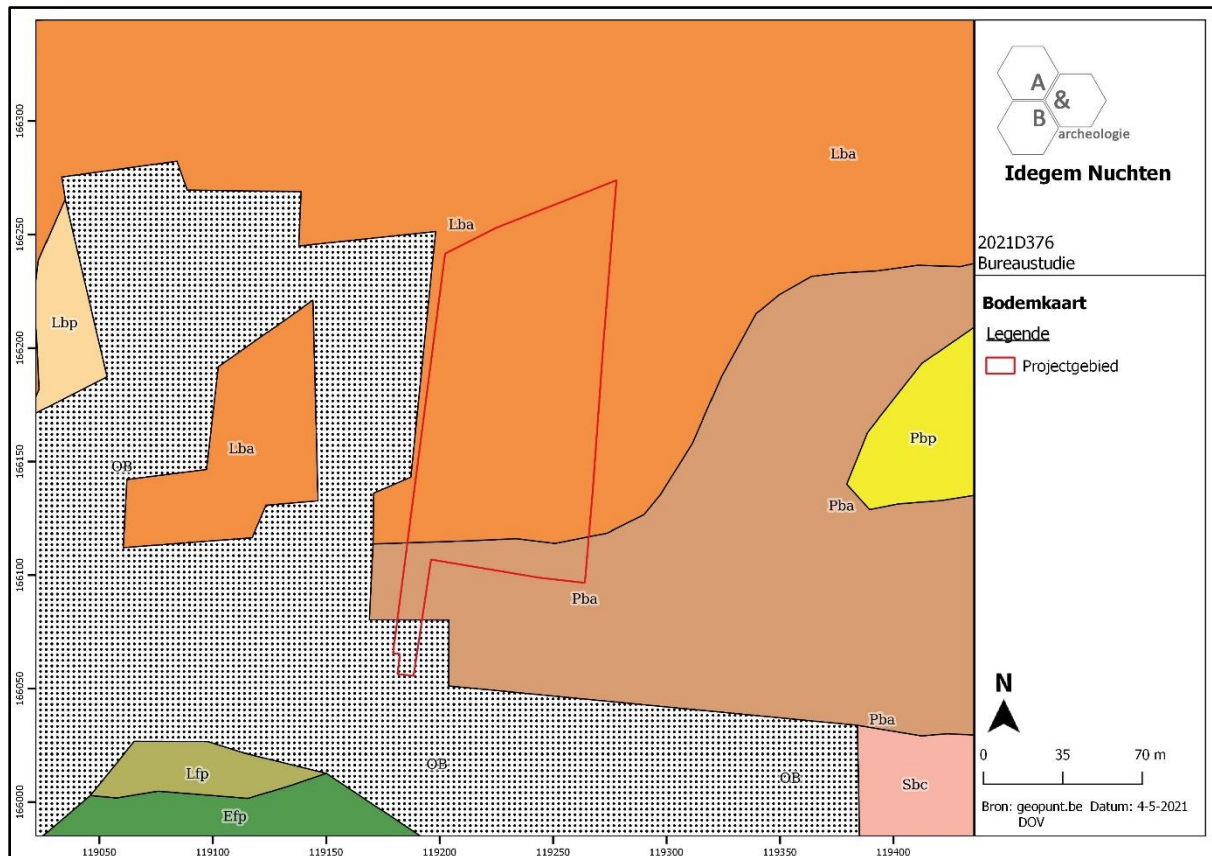

Figuur 13 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

De bodemkaart karteert het noordelijke deel van het terrein, waarop de werken plaatsvinden, als Lba, een droge zandleembodem met textuur B horizont. Deze gronden met textuur B horizont hebben een Ap die ongeveer 25cm dik is, donkerbruin matig humeus en die rust op een zwak humeuze, bruinachtige overgangshorizont, 30 tot 40cm dik, hieronder komt een meer kleiige textuur B horizont voor.

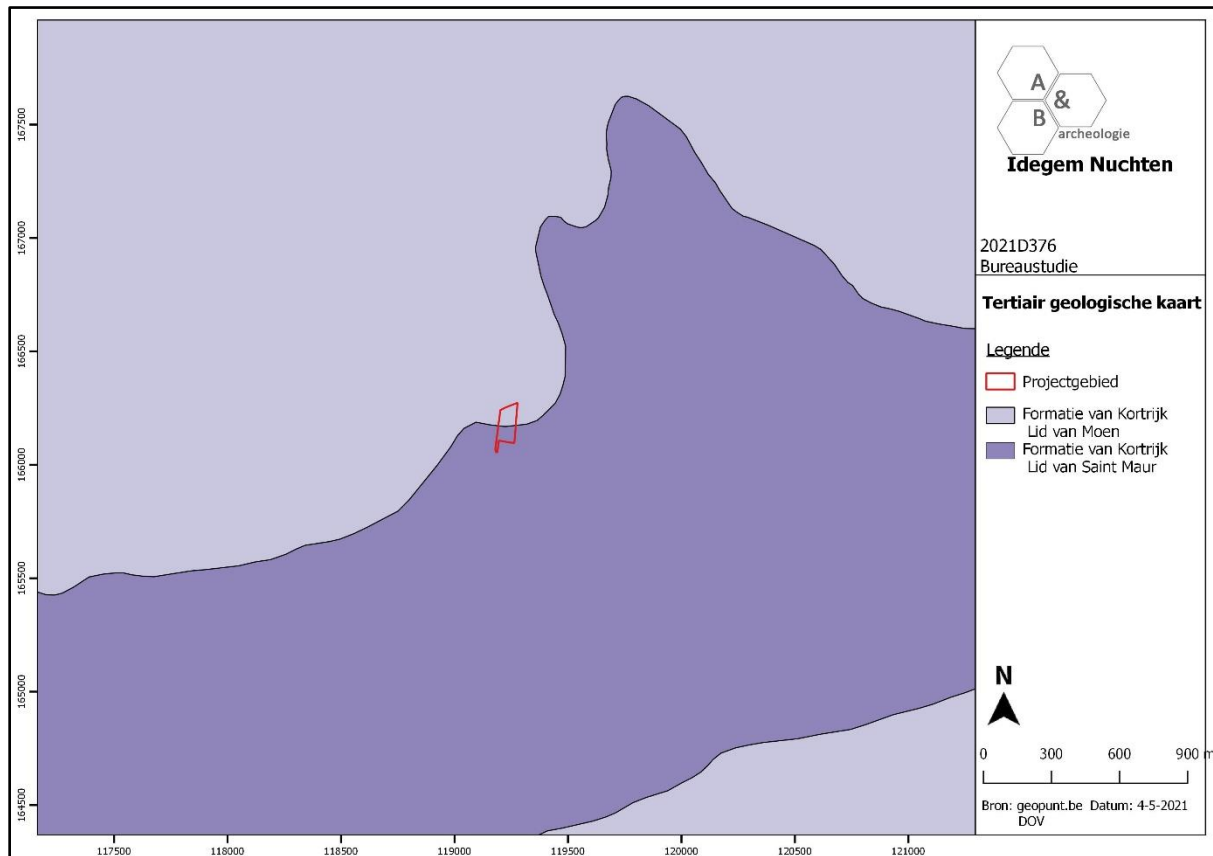
Het zuidelijke deel, waar geen werken plaatsvinden, wordt als Pba gekarteerd: droge licht zandleembodem met textuur B horizont. Deze gronden hebben doorgaans een bouwvoor die 20-30cm dik is, (donker)grijsbruin, matig humeus en die rust op een bruinachtige zwak humeuze overgangshorizont van 20-30cm dikte waaronder soms een enigszins uitgeloopte horizont voorkomt. De gave of verbrokkelde textuur B begint op 70-90cm. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120cm. Variërende substraten kunnen op wisselende diepte aanwezig zijn. De waterhuishouding is goed in de winter; iets te droog in de zomer. De bodems kenmerken vooral Tardiglaciaire kouterrugge

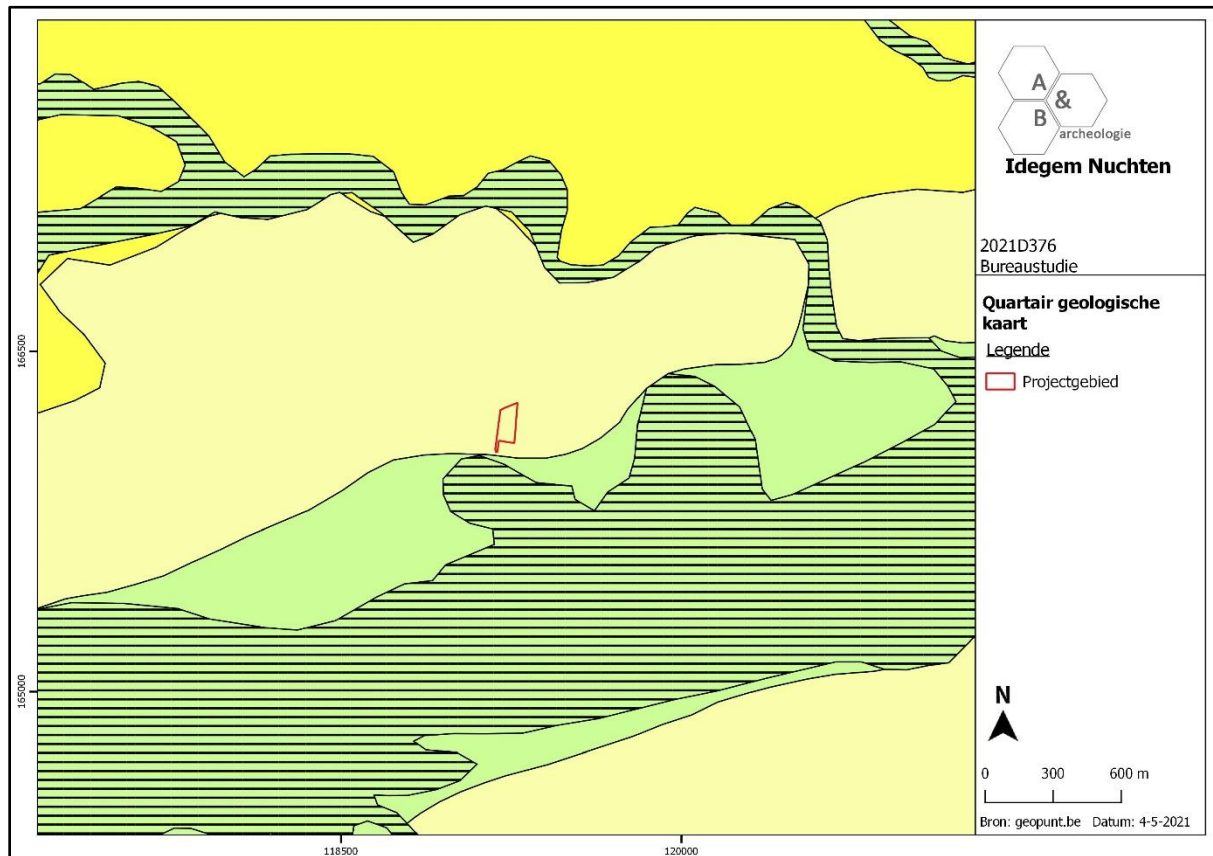
Figuur 14 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

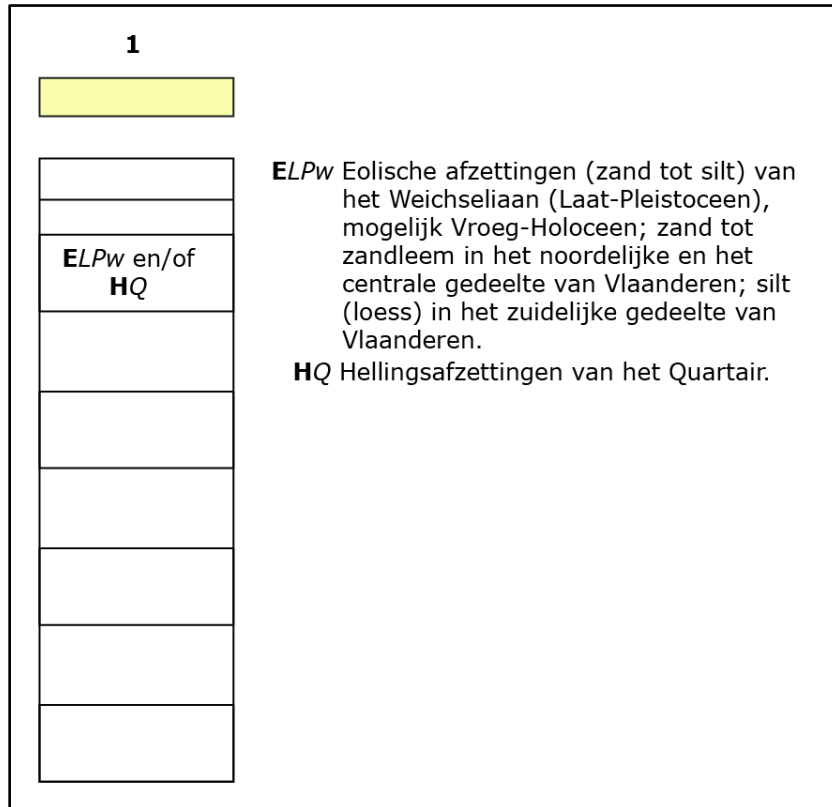
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen in het noordelijke deel (grijze klei tot silt, kleilhoudend, kleilagen; *Nummulites planulatus*) en de Formatie van Kortrijk, Lid van Saint-Maur in het zuidelijke deel (grijze klei, silthoudend). De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 1: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (1). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 15 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 16 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

De eerste vermelding van Idegem dateert uit 964 als "Idingehem". De heerlijkheid (deel van de baronie van Boelare) was van oudsher bezit van de familie Van Idegem, ging in 1642 over naar de familie De Gruutere en werd tot baronie verheven in 1696. De burcht van Idegem bevond zich op de Dries (ten westen van de dorpskern) en was omringd door een slotgracht. Een onuitgegeven tekening van Sanderus toont op die plaats het kasteel "Huis Rattenburg" aan (tot eind 18de eeuw), nog bekend als "Rattenkot".

Het plangebied is de laatste eeuwen gelegen in een landelijk gebied met verspreide bebouwing. Op de Villaretkaart uit 1745-1748 wordt het huidige stratenpatroon rond het plangebied reeds weergegeven. Het terrein is onbebouwd en te situeren op een helling ten noorden van de bebouwing langsheen Nuchten. De Ferrariskaart uit ca. 1777 toont iets meer detail, het noordelijke en centrale deel van het terrein zijn in gebruik als landbouwgrond, het zuidelijke deel maakt mogelijk deel uit van een boomgaard bij een woning langsheen Nuchten (dit is op de latere kaarten niet meer op te merken). In ieder geval blijft het deel waarop de werken plaatsvinden doorheen de 18de, 19de en 20ste eeuw onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. De spoorlijn ten noorden dateert van midden 19de eeuw. Op de topografische kaarten van 1864, 1884, 1910 en 1936 wordt deze spoorweg deels op het noordelijke deel van het terrein gesitueerd, maar vermoedelijk is dit foutief en zit er een lichte afwijking op de projectie. Op de luchtfoto van 2000-2003 lijkt er enige activiteit te zijn in de noordoostelijke hoek van het plangebied, mogelijk stond er dan in die zone een klein gebouwtje. Op de luchtfoto van 2015 is dit niet meer te zien, wel lijkt er enige (oppervlakkige) bodemverstoring te zijn in het westelijke deel van het terrein, dat als wegje in gebruik is. Grootschalige verstoringen lijken sinds midden 18de eeuw niet te hebben plaatsgevonden op het terrein.

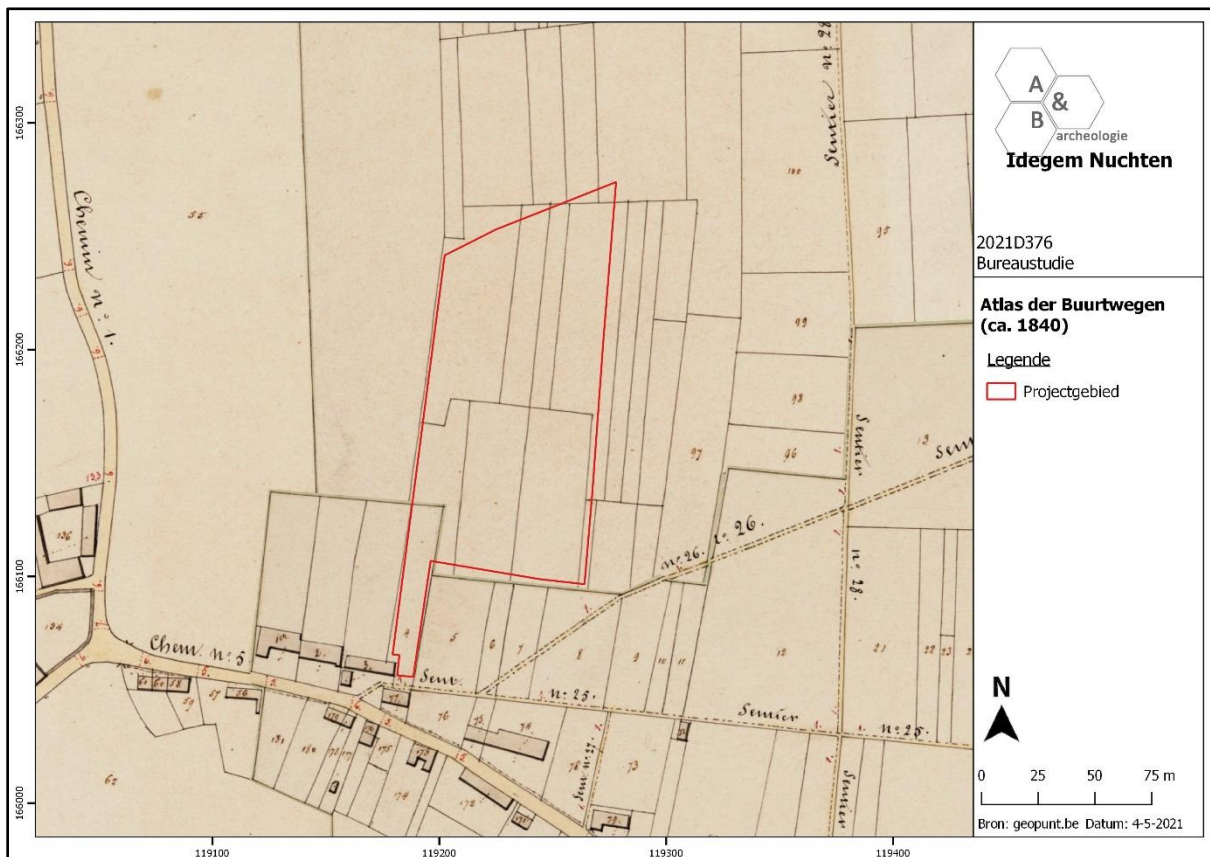

Figuur 18 Uitsnede uit de Villaretkaart (1745-1748) met benaderende situering van het plangebied (bron: geopunt.be).

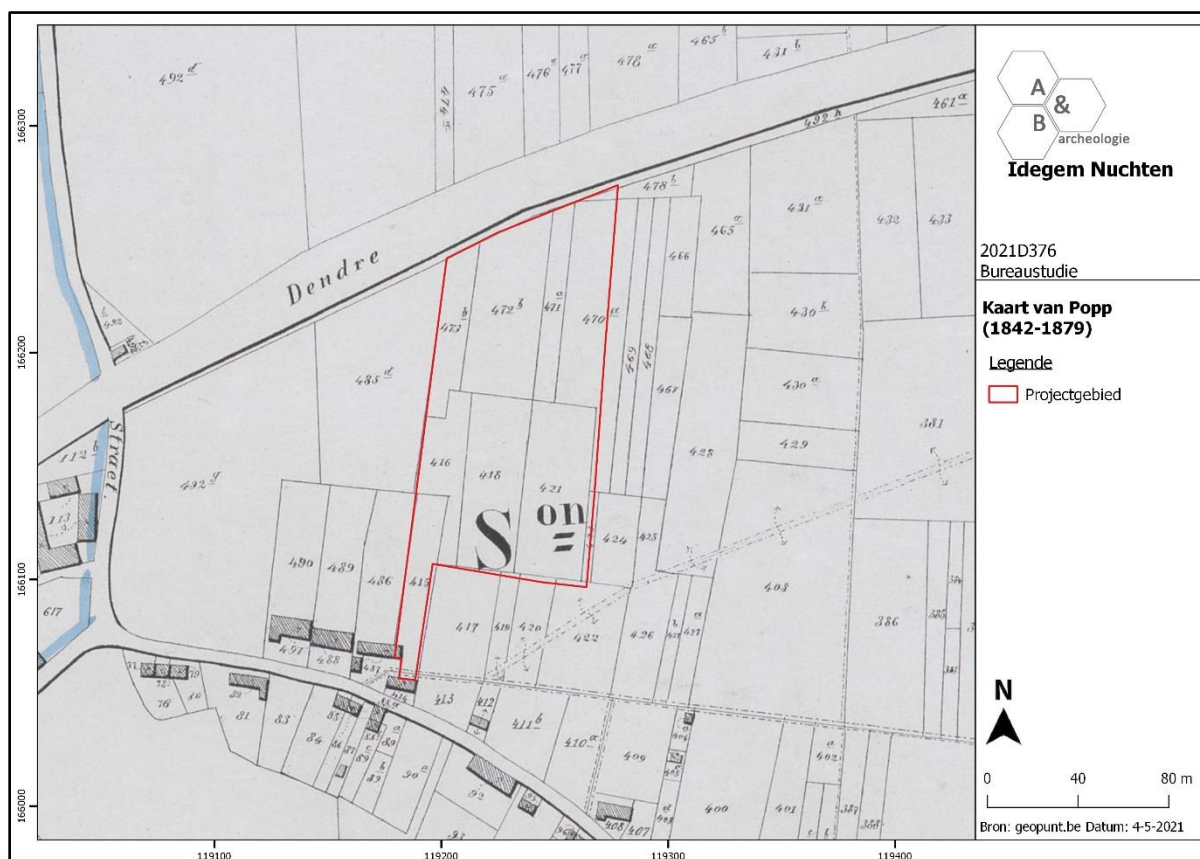
⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13431>

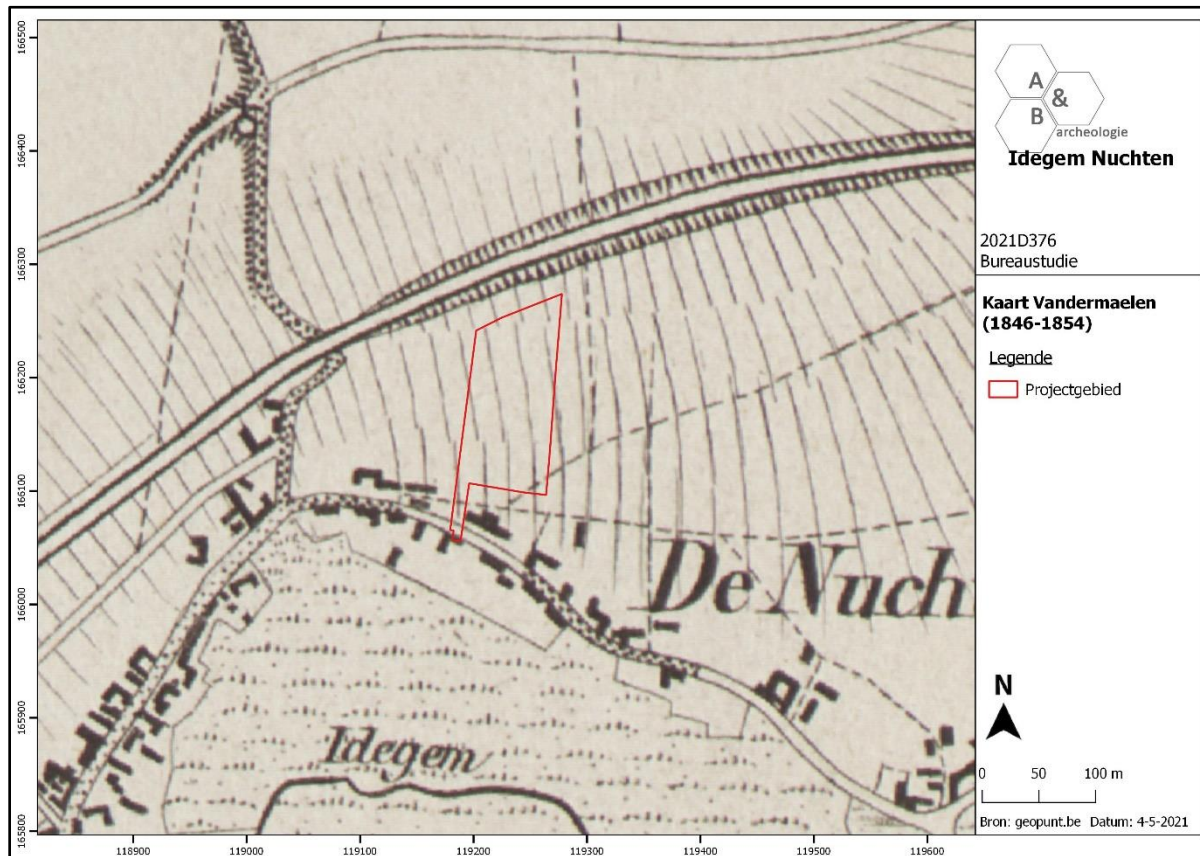
Figuur 19 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

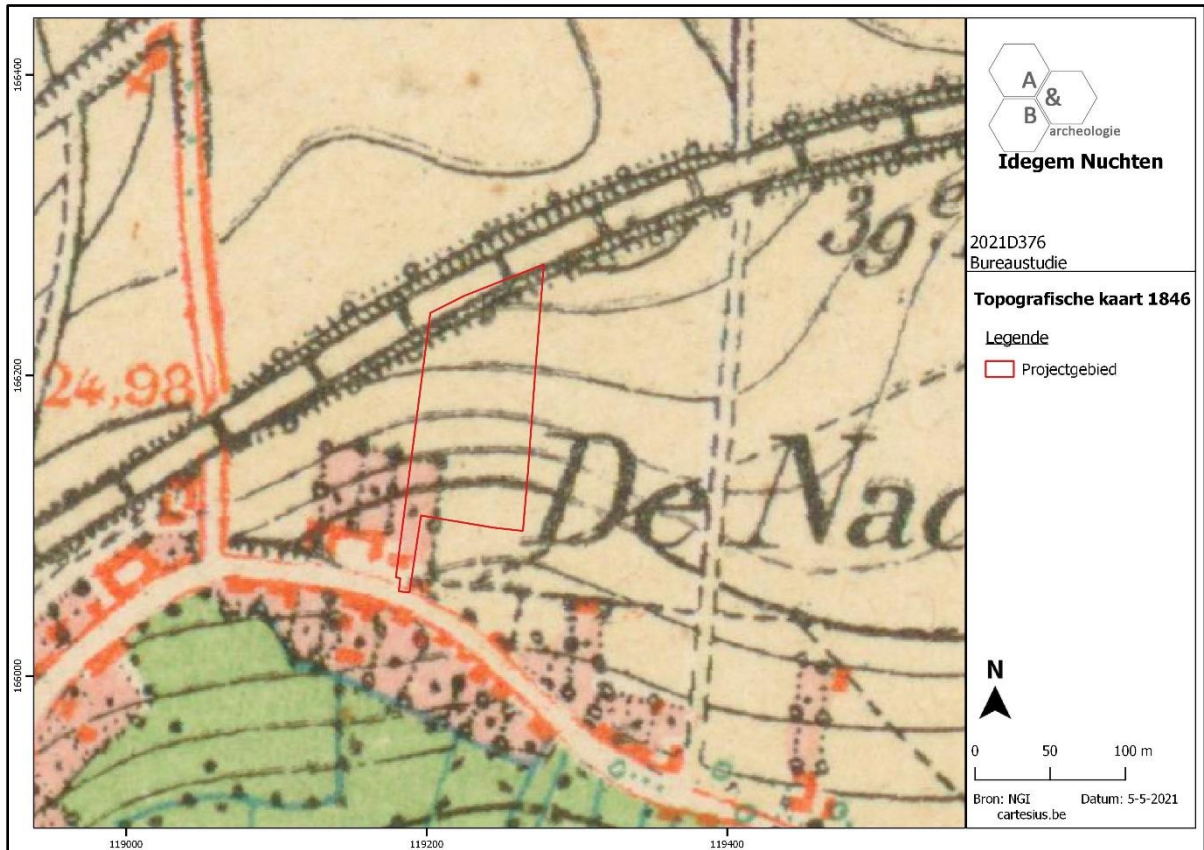
Figuur 20 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

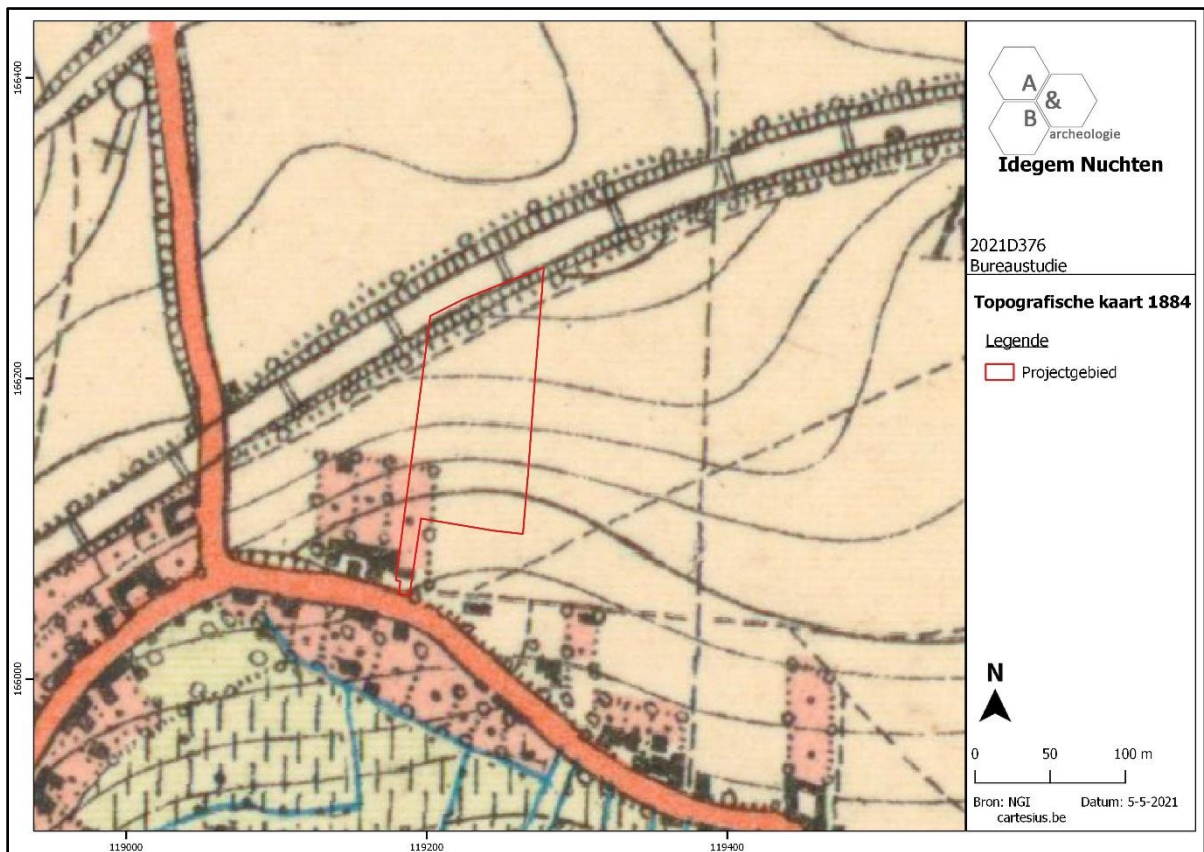
Figuur 21 Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

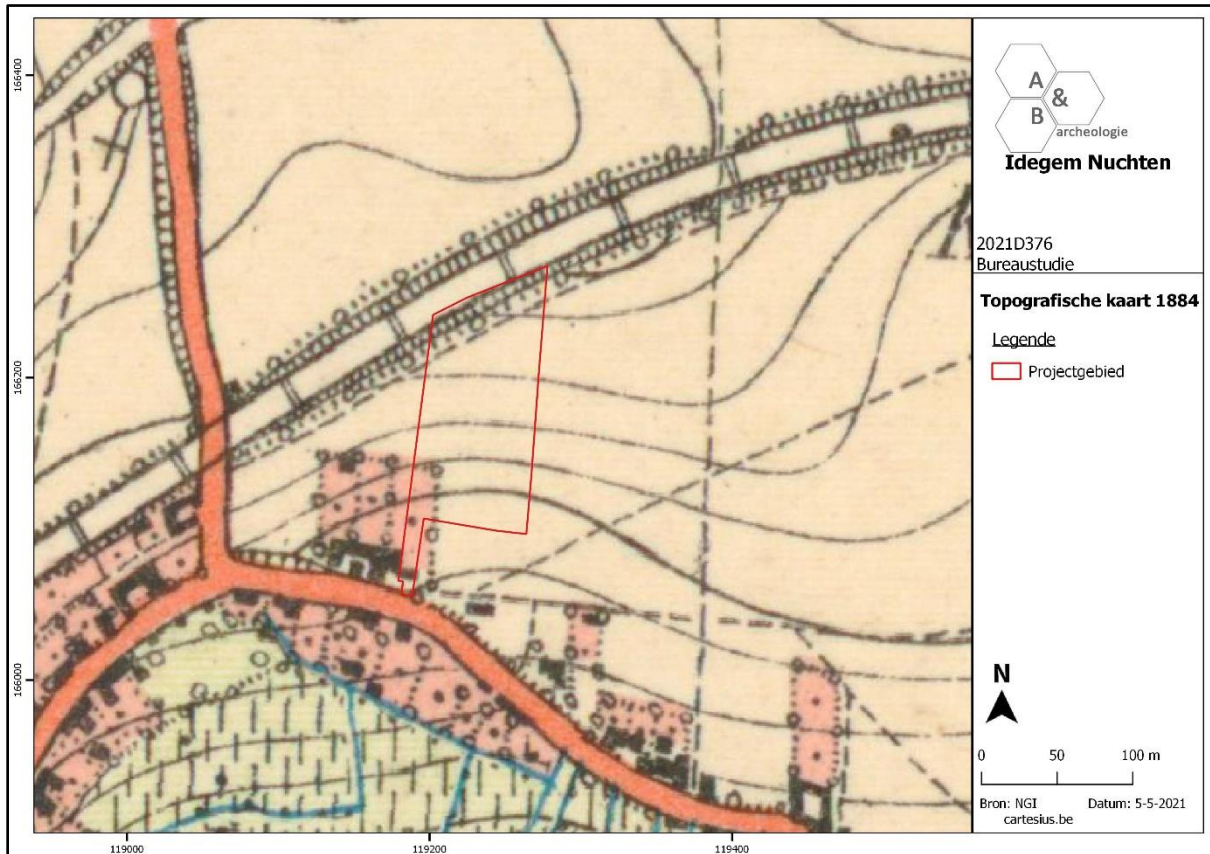
Figuur 22 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

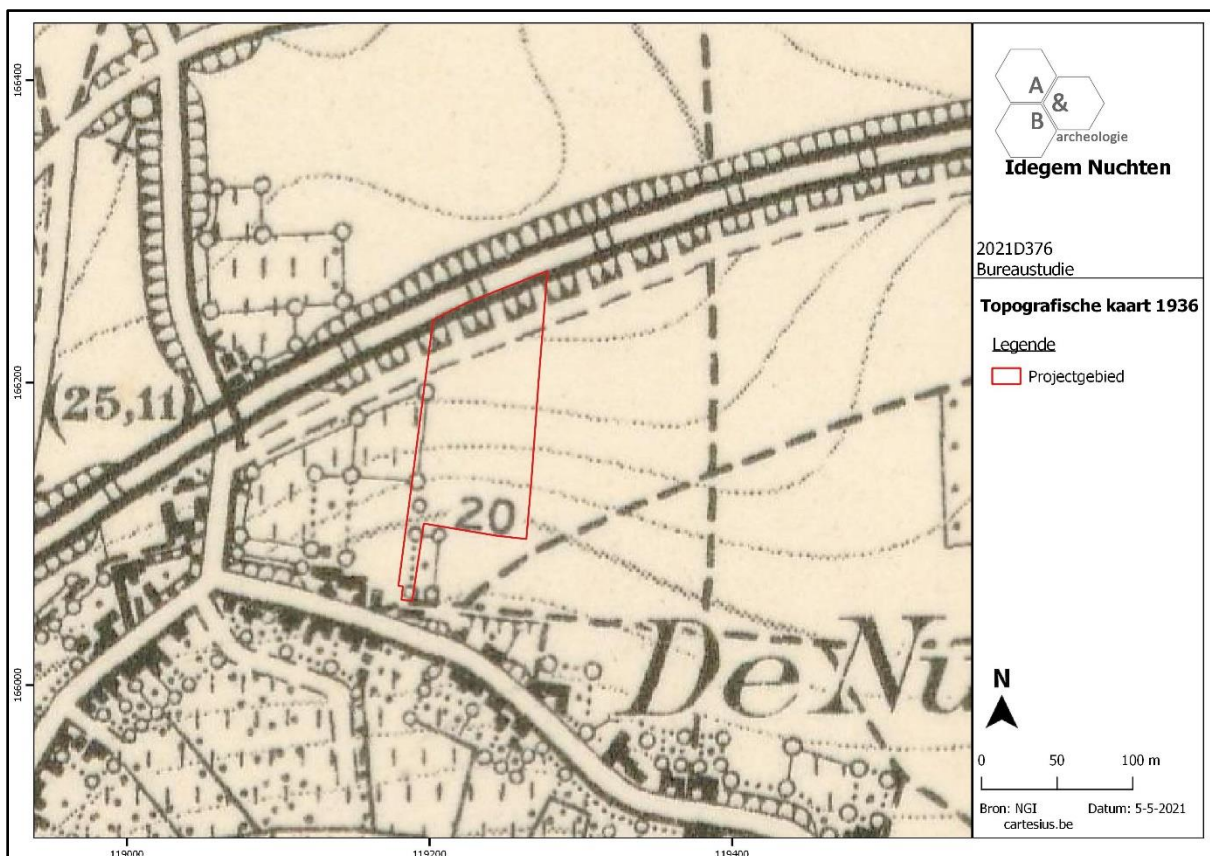
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1864 (en niet 1846 zoals in de legende) met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

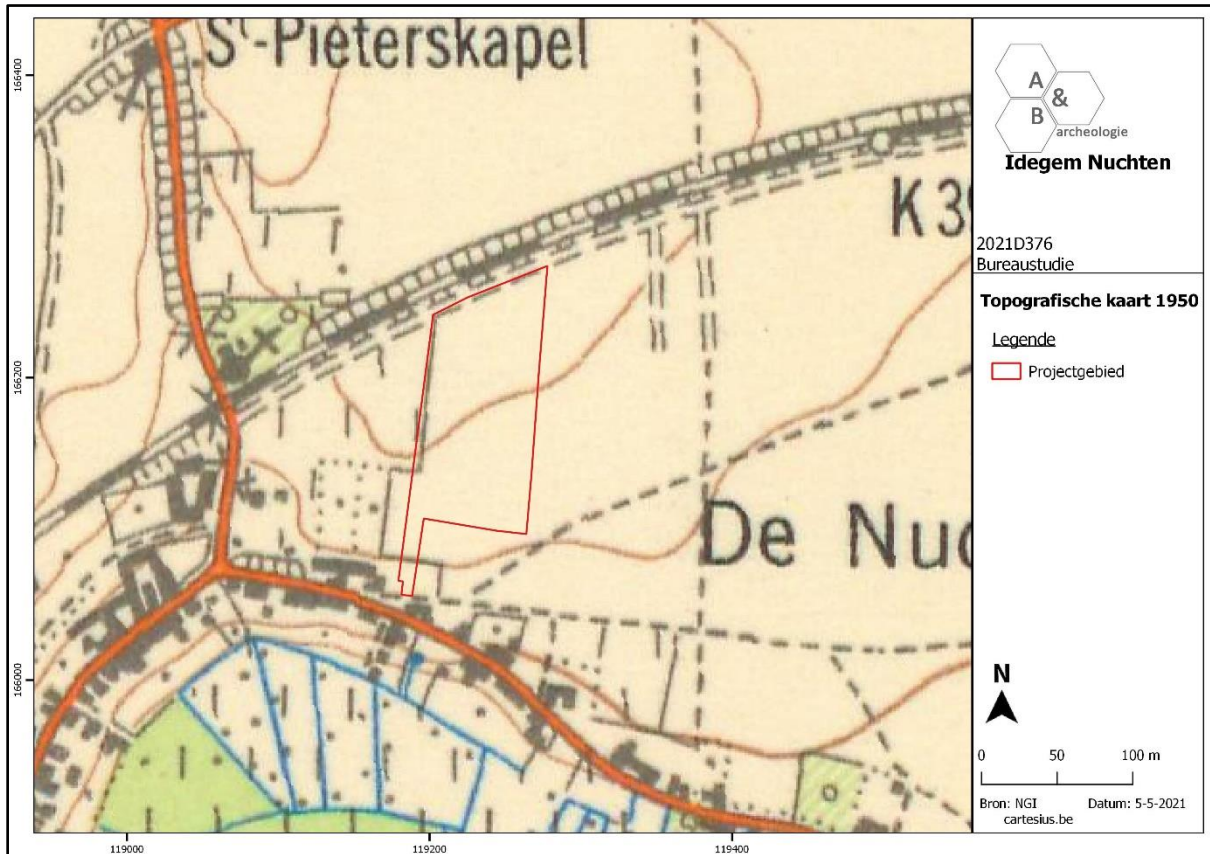
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

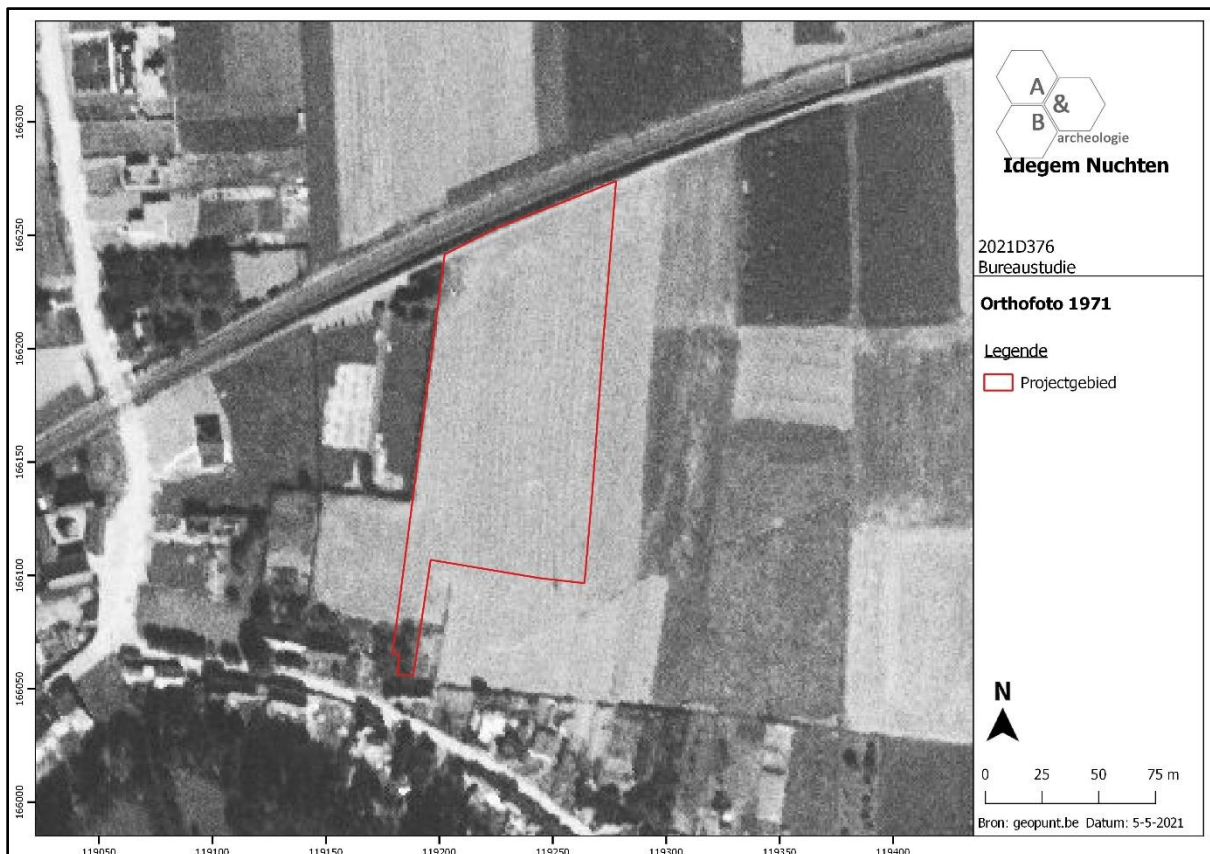
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

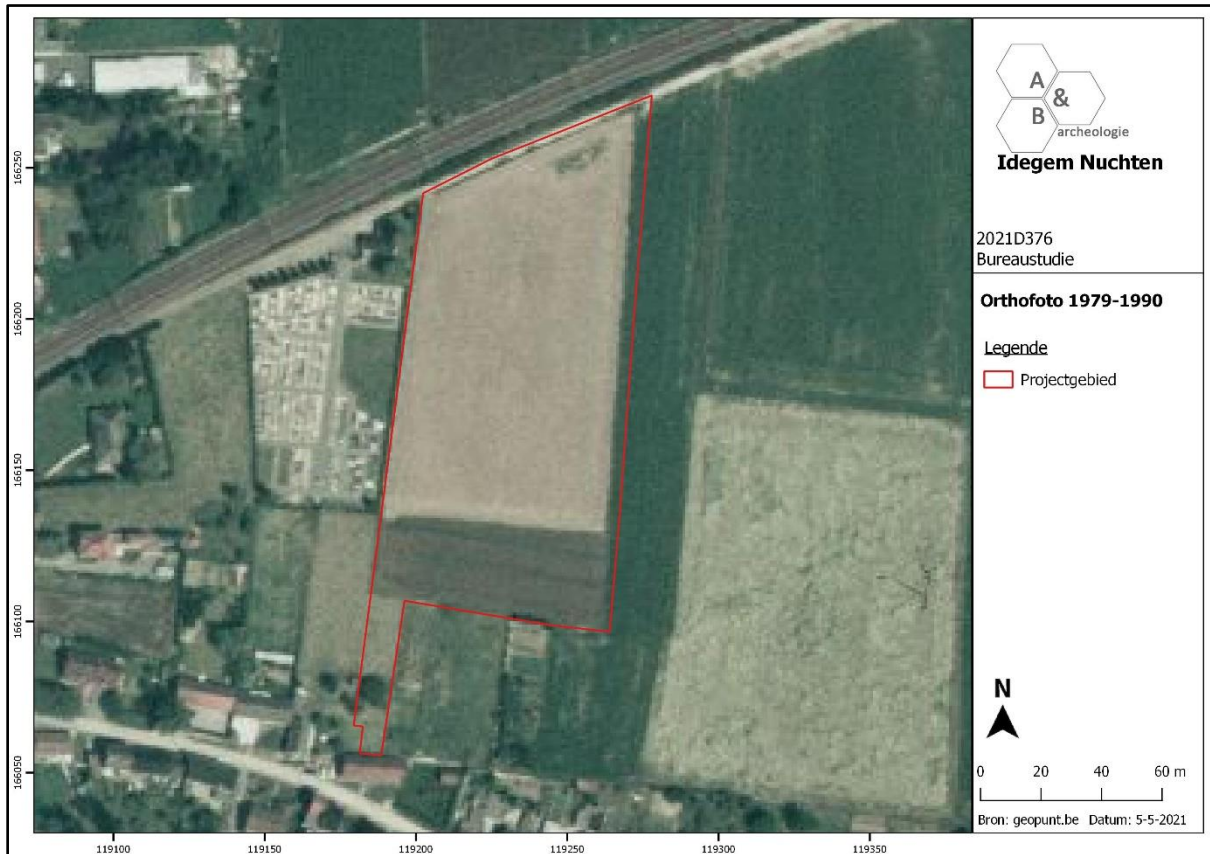
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1936 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

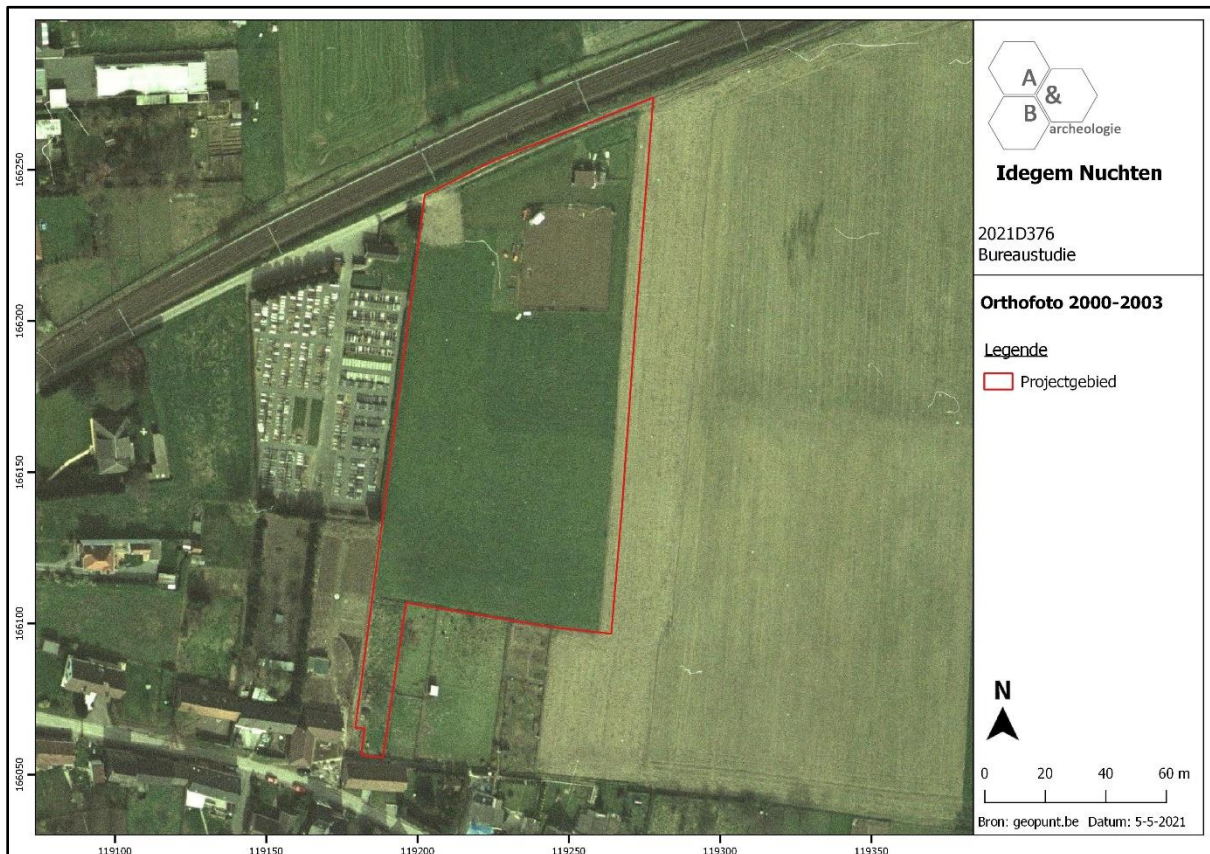
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1950 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

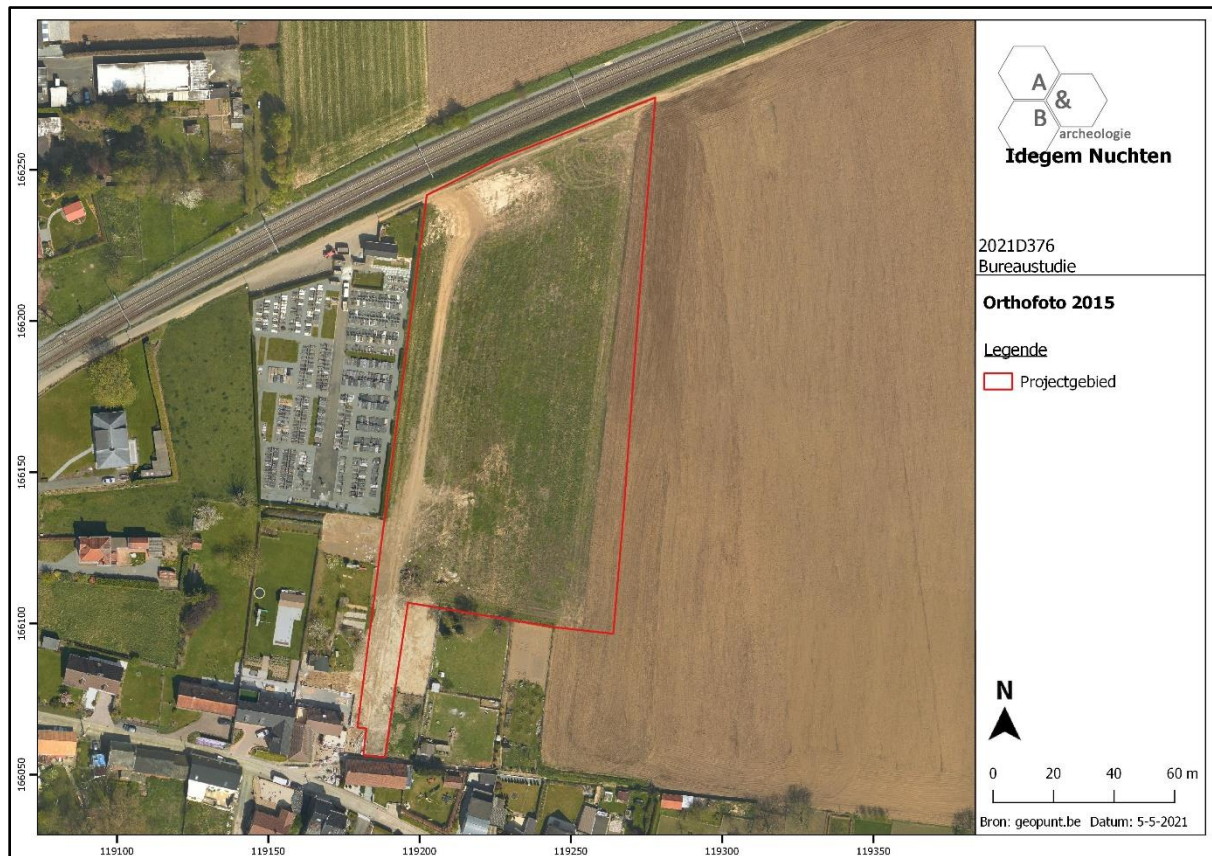
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2015 (bron: geopunt.be).

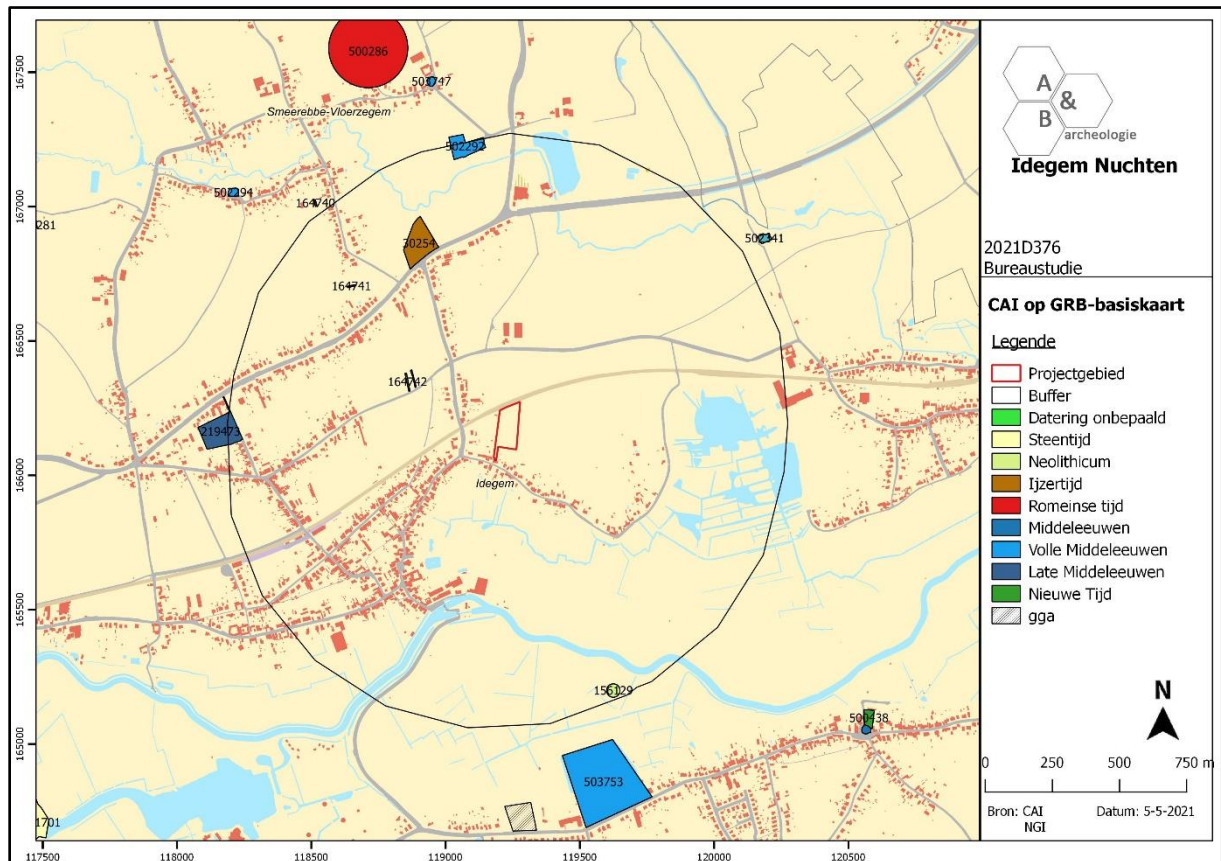
2.5. Archeologische situering

In de omgeving van het plangebied zijn reeds een aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd; het betreft echter steeds kleinschalige interventies. Deze duiden voornamelijk op landelijke bewoning in de ijzertijd en de Romeinse periode op de hogere gronden ten noorden van de Dendervallei.

- CAI Locatie 164742, ten noordwesten: voorafgaand de aanleg van nutsleidingen werden hier 2 proefsleuven onderzocht. Er werden enkele paalkuilen en kuilen aangetroffen, echter zonder artefacten. Aan de hand van de vulling wordt vermoed dat het om ijzertijd of Romeins gaat.
- CAI Locatie 164741, ten noordwesten: voorafgaand de aanleg van nutsleidingen werd hier een proefsleuf onderzocht. Er werden enkele paalkuilen aangetroffen, geassocieerd met handgevoemd aardewerk, dat in de late ijzertijd kan gesitueerd worden.
- CAI Locatie 164740, ten noordwesten: voorafgaand de aanleg van nutsleidingen werd hier een proefsleuf onderzocht. Er werden enkele greppels en kuilen aangetroffen, geassocieerd met handgevoemd aardewerk en een tegulafragment. Vermoedelijk werd een inheems Romeins erf aangesneden.
- CAI Locatie 30254, ten noorden: paalkuilen, kuilen en grachtstructuur, op basis van de vulling in 1 kuil (handgevoemd en reducerend gebakken aardewerk) te dateren in de late ijzertijd, aangetroffen bij onderzoek in het kader van de aanleg van een gasleiding.
- CAI Locatie 500286: concentratie van Gallo-Romeinse dakpannen, scherven (ook terra sigillata) aangetroffen bij een veldkartering.
- CAI Locatie 219473, ten westen: bij een proefsleuvenonderzoek zijn karrensporen aangetroffen, geflankeerd door greppels. Een laat- tot postmiddeleeuwse datering wordt vermoed voor dit wegtracé, mogelijk met een oudere voorganger.

Daarnaast zijn er enkele indicatoren gekend die dateren uit de middeleeuwen:

- CAI Locatie 502292, ten noorden: Hof te Berchem/Smeerebbenhof: een volmiddeleeuwse hoeve, reeds vermeld in 1201, die eigendom was van de Gentse Sint-Pietersabdij en een watermolen bezat. In 1633 werd de hoeve vernield en later heropgebouwd. Het huidige woonhuis dateert van 1835.
- CAI Locatie 503747, ten noorden: parochiekerk Sint-Amandus: 12de-eeuwse kerk, ze was toen in bezit van de Sint-Pietersabdij van Gent. Enkel het koor van deze gotische kerk is bewaard, in de 16de eeuw werd ze door brand verwoest en heropgebouwd. In de huidige vorm dateert ze van 1792.
- CAI Locatie 502294, ten noordwesten: parochiekerk Sint-Mattheus: 13de-eeuwse kerk, een aantal keren verbouwd.

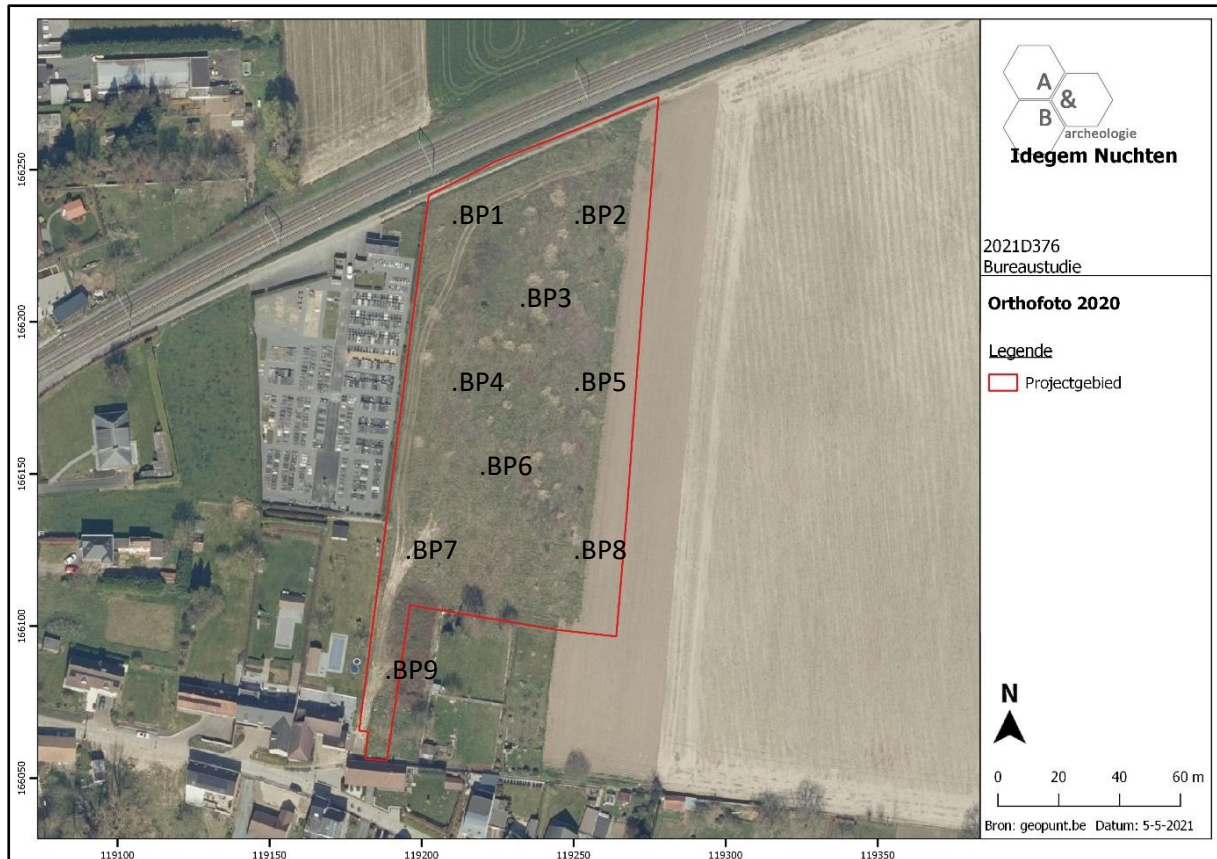

Figuur 32 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI).

2.6. Controleboringen

Omdat het grootste deel van de geplande werken slechts een relatief ondiepe bodemingreep zullen veroorzaken, werden op 19/05/2021 een aantal controleboringen⁷ uitgevoerd om de dikte van de teelaarde na te gaan. Indien deze voldoende dik is, dan zullen de werken niet zorgen voor de verstoren van een eventueel archeologisch niveau, wat van belang is om tot het archeologisch advies te komen.

Er werden 9 controleboringen geplaatst, die op de figuur hieronder worden gesitueerd.

Figuur 33 Aanduiding van de controleboringen op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).

⁷ Controleboringen worden in de Code van Goede Praktijk versie 4.0 op p. 49 als volgt omschreven: “In het kader van het terreinbezoek kunnen een of meerdere controleboringen uitgevoerd worden om:

1° de dikte van de bouwvoor te bepalen;

2° de diepte te bepalen tot waar verstoringen gaan die op basis van het bureauonderzoek verwacht worden.

Deze controleboringen vervangen een eventueel noodzakelijk landschappelijk bodemonderzoek niet, en hebben niet tot doel de volledige aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen.”

Algemeen werd bij deze boringen een droge leem/zandleembodem vastgesteld, met een bouwvoor van ca. 40cm dik.

- BP1: bouwvoor 40cm dik
- BP2: bouwvoor 37cm dik
- BP3: bouwvoor 40cm dik
- BP4: bouwvoor 42cm dik
- BP5: bouwvoor 40cm dik
- BP6: bouwvoor 36cm dik
- BP7: bouwvoor 50cm dik
- BP8: bouwvoor 40cm dik
- BP9: bouwvoor 80cm dik

Boringen 1 tot en met 5 bevinden zich in de noordelijke zone waar de werken plaatsvinden.

Figuur 34 Boorpunt 2, bovenzijde links.

Figuur 35 Boorpunt 3, bovenzijde links.

Figuur 36 Boorpunt 5, bovenzijde links.

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied is gelegen in een landelijk gebied ten noordoosten van de kern van Idegem, op een terrein net ten noorden van de brede Dendervallei. Het terrein is minstens sinds midden 18de eeuw zo goed als volledig in gebruik als landbouwgrond, enkel de laatste jaren kwam het braak te liggen. Grootschalige verstoringen lijken er de laatste 3 eeuwen niet te hebben plaatsgevonden.
- Het terrein loopt op naar het noorden en kent een lage erosiegraad. Bodemkundig kan een droge zandleembodem met textuur B horizont verwacht worden. Controleboringen hebben aangetoond dat de bouwvoor ca. 40cm dik is. Een archeologisch niveau kan zich vanaf deze diepte manifesteren.
- Enkele kleinere archeologische onderzoeken op de hogere gronden ten noorden van de Dendervallei in de omgeving van het plangebied leverden aanwijzingen op voor menselijke aanwezigheid in de ijzertijd en de Romeinse periode. Sites uit deze periodes kunnen ook aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied. Gezien de omliggende kleine dorpjes teruggaan tot de volle middeleeuwen, zijn sites uit deze periode (en uit de vroege middeleeuwen) ook niet uit te sluiten. Gezien de ligging op droge, hellende gronden net buiten de Dendervallei is er mogelijk ook een potentieel voor in situ bewaarde steentijd artefactensites.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De geplande werken hebben betrekking op het noordelijke deel van het plangebied, en beslaan niet het volledige terrein. Er worden 5 padelpleinen aangelegd, met bijhorend clublokaal en een parking verhard met grind. Ter hoogte van de parking wordt de teelaarde tot ca. 30cm afgegraven, waarna een onderfundering bestaande uit gemengd steenpuin wordt aangelegd. Vanaf deze onderfundering gebeurt de verdere opbouw. Rond de parking worden verspreid 21 boompjes geplant, de plantgaten worden ca. 30cm diep uitgegraven. Het clubhuis (ca. 18 bij 9m) bestaat uit diverse containers die aan elkaar gebouwd worden. Er wordt hiervoor geen fundering uitgegraven, wel worden de containers op 40 betonnen balkjes geplaatst, die op het maaiveld worden geplaatst. De bodemingrepen hierbij zijn minimaal. Ten noorden van het clubhuis zijn er plaatselijk enkele diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen (regenwaterput, septische put, infiltratiebakken), gegroepeerd in een zone van ca. 30m², en voor de nutsleidingen er naartoe. De padelvelden worden op hetzelfde niveau als het clubhuis aangelegd; de aanwezig helling wordt genivelleerd door het licht ophogen van deze zone van de sportvelden. Voorafgaand de ophoging worden de graszoden afgegraven. De typeopbouw van een padelplein bestaat uit 30cm betonpuin, 10cm waterdoorlatende chape en 2cm kunstgras. Rond het terrein wordt een betonbalk van 40 bij 40cm aangelegd. De bodemingrepen voor aanleg van deze pleinen gaan dus maximaal 42cm diep; hiervan zal maximaal 20cm gebeuren in de huidige bodem, de rest bevindt zich in het aan te brengen ophogingspakket. De bodemingrepen zijn dus beperkt tot ca. 30cm diepte ter hoogte van de parking, tot ca. 5cm ter hoogte van het clubhuis en tot ca. 42cm ter

hoogte van de padelvelden (waarbij meer dan de helft in het ophogingspakket), en plaatselijke diepere ingrepen op een kleine oppervlakte (30m²) voor aanleg van nutsvoorzieningen (ca. 2m diep) en nutsleidingen (ca. 80cm diep) net ten noorden van het clubhuis.

Het plangebied kent een gemiddelde archeologische verwachting, zowel voor sites met grondsporen als steentijd artefactensites. Op basis van enkel het bureauonderzoek en de controleboringen kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met zekerheid aangetoond worden. De controleboringen hebben aangetoond dat de bouwvoor op het terrein gemiddelde 40cm dik is (36 tot 50cm, met een uitschieter in het zuiden tot 80cm), dus ook ter hoogte van het noordelijke deel waar de werken plaatsvinden. De enige bodemingrepen die dieper gaan dan deze bouwvoor, zij die voor de nutsvoorzieningen ten noorden van het clubhuis. Op een kleine zone van ca. 30m² zal er dieper dan de bouwvoor gegraven worden, en kunnen er deze eventueel aanwezige archeologische sporen vernield worden. De andere bodemingrepen beperken zich tot de bouwvoor, en het aan te brengen ophogingspakket. Een verder vooronderzoek van een beperkte zone van 30m² wordt als weinig zinvol geacht in een omgeving waar voornamelijk landelijke bewoning uit het verleden wordt verwacht, gekenmerkt door sites die zich uitstrekken over grote oppervlaktes. Een verder vooronderzoek zal meer vragen oproepen dan beantwoorden en wordt bijgevolg niet geadviseerd.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied is gelegen in een landelijk gebied ten noordoosten van de kern van Idegem, op een terrein net ten noorden van de brede Dendervallei. Het terrein is minstens sinds midden 18de eeuw zo goed als volledig in gebruik als landbouwgrond, enkel de laatste jaren kwam het braak te liggen. Grootschalige verstoringen lijken er de laatste 3 eeuwen niet te hebben plaatsgevonden. Enkele kleinere archeologische onderzoeken op de hogere gronden ten noorden van de Dendervallei in de omgeving van het plangebied leverden aanwijzingen op voor menselijke aanwezigheid in de ijzertijd en de Romeinse periode.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Neen. Er werden geen verstoringen aangetroffen bij de controleboringen.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken hebben betrekking op het noordelijke deel van het plangebied, en beslaan niet het volledige terrein. Er worden 5 padelpleinen aangelegd, met bijhorend clublokaal en een parking verhard met grind. Ter hoogte van de parking wordt de teelaarde tot ca. 30cm afgegraven, waarna een onderfundering bestaande uit gemengd steenpuin wordt aangelegd. Vanaf deze onderfundering

gebeurt de verdere opbouw. Rond de parking worden verspreid 21 boompjes geplant, de plantgaten worden ca. 30cm diep uitgegraven. Het clubhuis (ca. 18 bij 9m) bestaat uit diverse containers die aan elkaar gebouwd worden. Er wordt hiervoor geen fundering uitgegraven, wel worden de containers op 40 betonnen balkjes geplaatst, die op het maaiveld worden geplaatst. De bodemingrepen hierbij zijn minimaal. Ten noorden van het clubhuis zijn er plaatselijk enkele diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen (regenwaterput, septische put, infiltratiebakken), gegroepeerd in een zone van ca. 30m², en voor de nutsleidingen er naartoe. De padelvelden worden op hetzelfde niveau als het clubhuis aangelegd; de aanwezig helling wordt genivelleerd door het licht ophogen van deze zone van de sportvelden. Voorafgaand de ophoging worden de graszoden afgegraven. De typeopbouw van een padelplein bestaat uit 30cm betonpuin, 10cm waterdoorlatende chape en 2cm kunstgras. Rond het terrein wordt een betonbalk van 40 bij 40cm aangelegd. De bodemingrepen voor aanleg van deze pleinen gaan dus maximaal 42cm diep; hiervan zal maximaal 20cm gebeuren in de huidige bodem, de rest bevindt zich in het aan te brengen ophogingspakket. De bodemingrepen zijn dus beperkt tot ca. 30cm diepte ter hoogte van de parking, tot ca. 5cm ter hoogte van het clubhuis en tot ca. 42cm ter hoogte van de padelvelden (waarbij meer dan de helft in het ophogingspakket), en plaatselijke diepere ingrepen op een kleine oppervlakte (30m²) voor aanleg van nutsvoorzieningen (ca. 2m diep) en nutsleidingen (ca. 80cm diep) net ten noorden van het clubhuis.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van enkel het bureauonderzoek en de controleboringen kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met zekerheid aangetoond worden. Gezien de beperkte bodemimpact van de geplande werken, wordt echter geen verder vooronderzoek geadviseerd.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Niet van toepassing.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Idegem Nuchten (deelgemeente van Geraardsbergen, provincie Oost-Vlaanderen), gelegen in woongebied, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein is ca. 9493m² groot en ten noordoosten van de dorpskern van Idegem gelegen, in een landelijke omgeving in het zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen. Idegem is een deelgemeente van Geraardsbergen, en bevindt zich ten noordoosten van de stad. Het plangebied is braakliggend. Net ten westen is de begraafplaats van Idegem gelegen, ten noorden de spoorlijn Geraardsbergen-Ninove. Ten zuiden bevinden zich huizen en tuinen langs de straat Nuchten, ten oosten zijn er landbouwgronden. Het terrein is bereikbaar vanuit het noorden via een onverharde weg langs de spoorweg.

Het plangebied is gelegen in een landelijk gebied ten noordoosten van de kern van Idegem, op een terrein net ten noorden van de brede Dendervallei. Het terrein is minstens sinds midden 18de eeuw zo goed als volledig in gebruik als landbouwgrond, enkel de laatste jaren kwam het braak te liggen. Grootschalige verstoringen lijken er de laatste 3 eeuwen niet te hebben plaatsgevonden.

Het terrein loopt op naar het noorden en kent een lage erosiegraad. Bodemkundig kan een droge zandleembodem met textuur B horizont verwacht worden. Controleboringen hebben aangetoond dat de bouwvoor ca. 40cm dik is. Een archeologisch niveau kan zich vanaf deze diepte manifesteren.

Enkele kleinere archeologische onderzoeken op de hogere gronden ten noorden van de Dendervallei in de omgeving van het plangebied leverden aanwijzingen op voor menselijke aanwezigheid in de ijzertijd en de Romeinse periode. Sites uit deze periodes kunnen ook aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied. Gezien de omliggende kleine dorpjes teruggaan tot de volle middeleeuwen, zijn sites uit deze periode (en uit de vroege middeleeuwen) ook niet uit te sluiten. Gezien de ligging op droge, hellende gronden net buiten de Dendervallei is er mogelijk ook een potentieel voor in situ bewaarde steentijd artefactensites.

De geplande werken hebben betrekking op het noordelijke deel van het plangebied, en beslaan niet het volledige terrein. Er worden 5 padelpleinen aangelegd, met bijhorend clublokaal en een parking verhard met grind. Ter hoogte van de parking wordt de teelaarde tot ca. 30cm afgegraven, waarna een onderfundering bestaande uit gemengd steenpuin wordt aangelegd. Vanaf deze onderfundering gebeurt de verdere opbouw. Rond de parking worden verspreid 21 boompjes geplant, de plantgaten worden ca. 30cm diep uitgegraven. Het clubhuis (ca. 18 bij 9m) bestaat uit diverse containers die aan elkaar gebouwd worden. Er wordt hiervoor geen fundering uitgegraven, wel worden de containers op 40 betonnen balkjes geplaatst, die op het maaiveld worden geplaatst. De bodemingrepen hierbij zijn minimaal. Ten noorden van het clubhuis zijn er plaatselijk enkele diepere ingrepen voor nutsvoorzieningen (regenwaterput, septische put, infiltratiebakken), gegroepeerd in een zone van ca. 30m², en voor de nutsleidingen er naartoe. De padelvelden worden op hetzelfde niveau als het

clubhuis aangelegd; de aanwezig helling wordt genivelleerd door het licht ophogen van deze zone van de sportvelden. Voorafgaand de ophoging worden de graszoden afgegraven. De typeopbouw van een padelplein bestaat uit 30cm betonpuin, 10cm waterdoorlatende chape en 2cm kunstgras. Rond het terrein wordt een betonbalk van 40 bij 40cm aangelegd. De bodemingrepen voor aanleg van deze pleinen gaan dus maximaal 42cm diep; hiervan zal maximaal 20cm gebeuren in de huidige bodem, de rest bevindt zich in het aan te brengen ophogingspakket. De bodemingrepen zijn dus beperkt tot ca. 30cm diepte ter hoogte van de parking, tot ca. 5cm ter hoogte van het clubhuis en tot ca. 42cm ter hoogte van de padelvelden (waarbij meer dan de helft in het ophogingspakket), en plaatselijke diepere ingrepen op een kleine oppervlakte (30m²) voor aanleg van nutsvoorzieningen (ca. 2m diep) en nutsleidingen (ca. 80cm diep) net ten noorden van het clubhuis.

Het plangebied kent een gemiddelde archeologische verwachting, zowel voor sites met grondsporen als steentijd artefactensites. Op basis van enkel het bureauonderzoek en de controleboringen kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet met zekerheid aangetoond worden. De controleboringen hebben aangetoond dat de bouwvoor op het terrein gemiddelde 40cm dik is (36 tot 50cm, met een uitschieter in het zuiden tot 80cm), dus ook ter hoogte van het noordelijke deel waar de werken plaatsvinden. De enige bodemingrepen die dieper gaan dan deze bouwvoor, zij die voor de nutsvoorzieningen ten noorden van het clubhuis. Op een kleine zone van ca. 30m² zal er dieper dan de bouwvoor gegraven worden, en kunnen er deze eventueel aanwezige archeologische sporen vernield worden. De andere bodemingrepen beperken zich tot de bouwvoor, en het aan te brengen ophogingspakket. Een verder vooronderzoek van een beperkte zone van 30m² wordt als weinig zinvol geacht in een omgeving waar voornamelijk landelijke bewoning uit het verleden wordt verwacht, gekenmerkt door sites die zich uitstrekken over grote oppervlaktes. Een verder vooronderzoek zal meer vragen oproepen dan beantwoorden en wordt bijgevolg niet geadviseerd.

5. Bibliografie

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://www.google.com/maps/>
- *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0).*

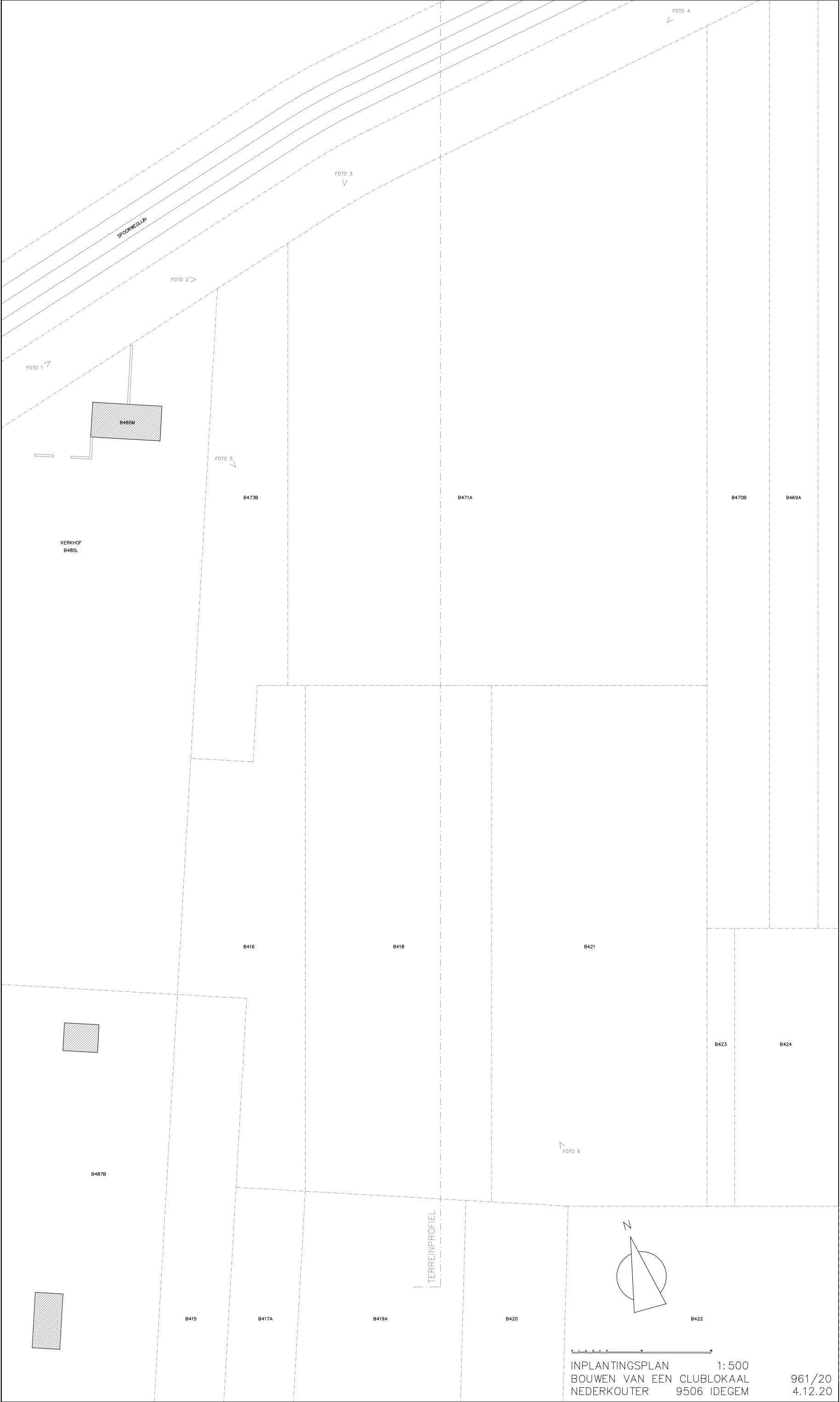
6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied (rood) op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).	7
Figuur 2 Beeld vanuit het noordwesten op het plangebied (bron: https://www.google.com/maps). ..	7
Figuur 3 Beeld vanuit het noorden op het plangebied, foto genomen op 19/05/2021.	8
Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	10
Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).	11
Figuur 6 Typeopbouw padelplein (bron: initiatiefnemer).	12
Figuur 7 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 8 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	14
Figuur 9 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	14
Figuur 10 Zicht op de bodemgebruikskaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	15
Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	16
Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	16
Figuur 13 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	17
Figuur 14 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).	18
Figuur 15 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	19
Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 18 Uitsnede uit de Villaretkaart (1745-1748) met benaderende situering van het plangebied (bron: geopunt.be).	21
Figuur 19 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).	22
Figuur 20 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	22
Figuur 21 Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..	23
Figuur 22 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	23
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1864 (en niet 1846 zoals in de legende) met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	25
Figuur 26 Uitsnede uit de topografische kaart van 1936 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	25
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1950 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	26
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	26

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	27
Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	27
Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2015 (bron: geopunt.be).....	28
Figuur 32 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI).	30
Figuur 33 Aanduiding van de controleboringen op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).....	31
Figuur 34 Boorpunt 2, bovenzijde links.	32
Figuur 35 Boorpunt 3, bovenzijde links.	32
Figuur 36 Boorpunt 5, bovenzijde links.	33

Bijlage: Bouwplannen (bron: initiatiefnemer).

SPOORWEGBERM

CLUBLOKAAL

PADELVELD

FOTO 1

KERKHOF
B485L

B487B

SPOORWEGWY

FOTO 2

FOTO 5

FOTO 3

FOTO 4

FOTO 6

B417A

B419A

B420

B422

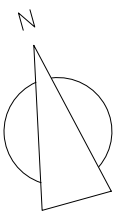
B470B

B469A

B423

B424

TERREINPROFIEL

TERREINPROFIEL
HUIDIGE TOESTAND

0
-0.50
-1.00

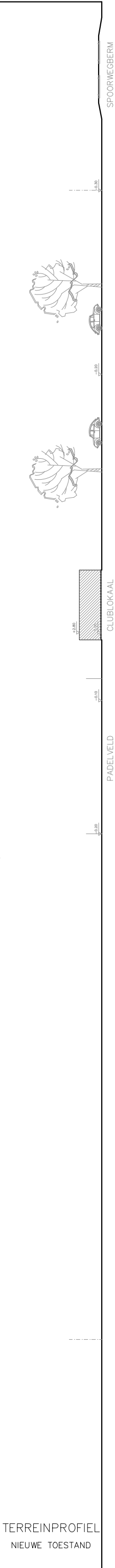
0
-2.00
-2.50

0
-0.50
-1.00

0
-0.50
-1.00

SPOORWEGERM

TERREINPROFIEL
NIEUWE TOESTAND

PADEL-BAV_algemeen_20201116 (1).dwg

